

EIROPAS KULTŪRAS MANTOJUMA STRATĒGIJA 21. GADSIMTAM

Šī publikācija ir balstīta uz **Ministru komitejas Ieteikumu dalībvalstīm par Eiropas kultūras mantojuma stratēģiju 21. gadsimtam (CM/Rec(2017)1)**
(Pieņēmusi Ministru komiteja 2017. gada 22. februārī ministru vietnieku 1278. sanāsmē)

Eiropas Padome

© Eiropas Padome, 2018. gada maijs

Visas tiesības rezervētas. Reproducēt atļauts, norādot avotu, ja vien nav noteikts citādi. Nevienu šīs publikācijas daļu nedrīkst tulkot, reproducēt vai pārsūtīt izmantošanai komerciālos nolūkos jebkādā formā vai ar jebkādiem līdzekļiem, elektroniski (CD-ROM, internetā utt.) vai mehāniski, tostarp kopējot, ierakstot vai izmantojot jebkādu informācijas glabāšanas vai izguves sistēmu, bez iepriekšējas rakstiskas atļaujas no Eiropas Padomes Demokrātijas ģenerāldirektorāta Kultūras un kultūras mantojuma nodaļas sekretariāta (e-pasta adrese – Strategy21@coe.int).

Vāks, izkārtojums un vizuālā identitāte:

© Eiropas Padome (izstrādātājs Eiropas Padomes Stratēģijas 21 vajadzībām – “Banian ICT”)

Saturs

Ministru komitejas Ieteikums dalībvalstīm par Eiropas kultūras mantojuma stratēģiju 21. gadsimtam	5
Ieteikuma CM/Rec(2017)1 pielikums	7
PRIEKŠVārds	7
I. VISPĀRĒJAIS IETVARs	10
II. TVĒRUMs	11
III. MĒRĶIS UN UZDEVUMI	12
IV. TRĪs PRIORITĀRIE KOMPONENTI UN ČETRAS SASKARSMES JOMAS (KONVERĢENCES SFĒRAS)	12
V. SAISTĪBAS	13
VI. SATURS UN ĪSTENOŠANA	13
VII. SASKARSMES JOMAS. KONVERĢENCES SFĒRAS	13
VIII. IZVĒRTĒŠANAS PROCEDŪRA	14
VI.I. SOCIĀLAIS KOMPONENTS (S)	17
VI.II. TERITORIĀLĀS UN EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS KOMPONENTS (D)	29
VI.III. ZINĀŠANU UN IZGLĪTĪBAS KOMPONENTS (K)	39
A PIELIKUMS	51
B PIELIKUMS	59
1. SOCIĀLAIS KOMPONENTS	59
2. TERITORIĀLĀS UN EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS KOMPONENTS	66
3. ZINĀŠANU UN IZGLĪTĪBAS KOMPONENTS	72

Šī lapa ar nodomu atstāta tukša.

Ministru komitejas Ieteikums dalībvalstīm par Eiropas kultūras mantojuma stratēģiju 21. gadsimtam

(Pieņēmusi Ministru komiteja 2017. gada 22. februārī 1278. ministru vietnieku sanāksmē)

Eiropas Padomes Ministru komiteja saskaņā ar Eiropas Padomes statūtu 15. paragrāfa b) punktu,

uzskatot, ka Eiropas Padomes mērķis ir panākt ciešāku vienotību starp tās dalībvalstīm un ka šo mērķi var sasniegt, jo īpaši kopīgi rīkojoties kultūras un kultūras mantojuma jomā;

ņemot vērā Eiropas Padomes novatorisko darbu kultūras mantojuma jomā un jo īpaši 1975. gadā rīkoto Eiropas Arhitektūras mantojuma gadu, kura noslēgumā tika pieņemta Eiropas Harta par arhitektūras mantojumu (Amsterdamas harta) un kura dēļ pieauga izpratne par mantojuma nozīmi Eiropas līmenī, kā arī visās dalībvalstīs pieņēma saskaņotu mantojuma politiku;

ņemot vērā mantojuma ekspertu neaizstājamo ieguldījumu, kas ir redzams daudzās konvencijās, par kuru ieviešanu un pārraudzību ir atbildīgas Eiropas Padomes dalībvalstis sadarbībā ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm, proti:

- Eiropas kultūras konvencijā (ELS Nr. 18), kas parakstīta Parīzē 1954. gada 19. decembrī;
- Konvencijā Eiropas arhitektūras mantojuma aizsardzībai (ELS Nr. 121), kas parakstīta Granadā 1985. gada 3. oktobrī;
- (pārstrādātajā) Eiropas konvencijā arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai (ELS Nr. 143), kas parakstīta Valletā 1992. gada 16. janvārī;
- Eiropas ainavu konvencijā (ELS Nr. 176), kas parakstīta Florencē 2000. gada 20. oktobrī;
- Eiropas Padomes Vispārējā konvencijā par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai (EPLS Nr. 199), kas parakstīta Faru 2005. gada 27. oktobrī;

uzsverot šo konvenciju ieguldījumu atsauču materiāla izveidošanā valsts politikai kultūras mantojuma jomā;

pārliecībā, ka kultūras mantojuma aizsardzība, konservācija, popularizēšana un tā vērtības palielināšana palīdz veidot iekļaujošāku un taisnīgāku sabiedrību, kuras pamatā ir Eiropas tautu kopējā mantojuma principi;

pārliecībā, ka mantojuma politika palīdz uzlabot eiropiešu dzīves vidi un kvalitāti un ka tai ir nozīmīga loma sociālās struktūras un ekonomiskā progresa stiprināšanā;

uzsverot, ka kultūras mantojuma pārvaldība, pilnībā ievērojot demokrātijas un cilvēktiesību principus, ir izaicinājums visām sabiedrībām Eiropā un arī visā pasaulē un ka Eiropas pieeja var palīdzēt stiprināt to pasākumu saskaņotību un efektivitāti, kas ieviešami katras dalībvalsts līmenī;

pilni apņēmības turpināt to, kas tika iesākts ar Namīras deklarāciju, kura pieņemta 6. par kultūras mantojumu atbildīgo Eiropas ministru konferencē (Namīra, 2015. gada 23. un

24. aprīlis);

atgādinot par Eiropas Padomes 10. kultūras ministru konferencē (Maskava, 2013. gada aprīlis) sniegto nobeiguma ziņojumu, kurā apstiprināta Eiropas Padomes kā izcilas Eiropas mēroga organizācijas loma kultūrā;

apzinoties citu starptautisko organizāciju un jo īpaši UNESCO izšķirošo ieguldījumu mantojuma aizsardzībā, saglabāšanā, konservācijā un vērtības palielināšanā, kā arī atzinīgi vērtējot Eiropas Komisijas iniciatīvu¹ pasludināt 2018. gadu par Eiropas kultūras mantojuma gadu;

atzīmējot, ka kultūras mantojums ir ļoti svarīgs kultūras pīlārs un ka abas šīs jomas saskaras ar kopīgiem izaicinājumiem;

ņemot vērā, ka gan Eiropas, gan dažu dalībvalstu līmenī arvien biežāk nepietiek budžeta līdzekļu un cilvēkresursu, lai nodrošinātu Eiropas mantojuma konservāciju un restaurāciju un lai tādējādi garantētu, ka to varēs nodot mantojumā nākamajām paaudzēm;

ņemot vērā Eiropas mantojuma stratēģiju 21. gadsimtam, kuru, pamatojoties uz secinājumiem, ko izdarījuši par kultūras mantojumu atbildīgie Eiropas ministri, izstrādājusi Kultūras, mantojuma un ainavu koordinācijas komiteja (*CDCPP*), un atzīstot tās nozīmīgumu un vērtību Eiropas Kultūras konvencijas pusēm – gan visām dalībvalstīm, gan valstīm, kas nav dalībvalstis;

atzīmējot, ka viena no galvenajām stratēģijas iezīmēm ir dalībvalstu dalīšanās ar praksi un konkrētu pieredzi, kas ļauj tām smelties iedvesmu vienai no otras, lai atvieglotu stratēģijas īstenošanu,

1. iesaka dalībvalstu valdībām:

- a) pieņemt un atbilstošos pārvaldības līmeņos īstenot stratēģiju, kas pievienota šim ieteikumam, saskaņā ar spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem un praksi;
- b) plaši izplatīt stratēģiju starp ieinteresētajām pusēm valsts un nevalstiskajā sektorā, reģionālajām un pašvaldību iestādēm, speciālistiem, vietējām asociācijām un pilsonisko sabiedrību, kā arī mudināt tās aktīvi iesaistīties, lai veicinātu efektīvu stratēģijas ieviešanu un tās mērķu sasniegšanu;
- c) vajadzības gadījumā izmantot “HEREIN” (Eiropas kultūras mantojuma informācijas tīkls) sistēmā reģistrētos un atjauninātos labākās prakses piemērus;
- d) nodrošināt, ka tiek turpināts iesāktais izvērtēšanā, kas ir stratēģijas un tās īstenošanas neatņemama daļa;

2. aicina tās Eiropas kultūras konvencijas dalībvalstis, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, izmantot stratēģiju kā atsaucē dokumentu un turpināt ar to iesākto saskaņā ar savām tiesību sistēmām un praksi;

3. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvu pasludināt 2018. gadu par Eiropas kultūras mantojuma gadu un atbalsta ar šīs stratēģijas īstenošanu saistītu sinerģiju rašanos.

¹ Alternatīvs šī punkta formulējums varētu būt šāds: “un atzinīgi vērtējot Padomes un Eiropas Parlamenta lēmumu pasludināt 2018. gadu par Eiropas kultūras mantojuma gadu.”

PRIEKŠVārds

Eiropas kultūras mantojuma stratēģija 21. gadsimtam ir jāaplūko, ņemot vērā izmaiņas mantojuma koncepcijā, kas sakņojas Eiropas vēsturē, īpaši 18. un 19. gadsimtā. Šajā saistībā var būt lietderīgi atsaukties uz dažiem nozīmīgiem pagrieziena punktiem šīs koncepcijas un mantojuma politikas sarežģītajā vēsturē, kuri dažādās Eiropas valstīs atklāj gan kopīgas tendences, gan nepārprotamas atšķirības, kas izriet no katras valsts īpašajiem apstākļiem un tā, kādas ir katras valsts attiecības ar mantojumu un vēsturi.

Pārņemot renesanses un apgaismības laikā atgūtās un no jauna atklātās antīkās pasaules vērtības, īpaši caur romiešu un Svētā Krēsla tradīcijām, mantojuma aizsardzība kļuva par sabiedriskās, reliģiskās un privātās dzīves daļu, kuras mērķis bija saglabāt un nodot turpmākajām paaudzēm priekšmetus, rituālus un pagātnes pēdas. Kopš 17. gadsimta erudīti “antikvāri” visā Eiropā veidoja visdažādāko priekšmetu kolekcijas, radīja pirmos muzejus un dibināja akadēmiskās biedrības. Dažās valstīs, piemēram, Zviedrijā, toreiz ieviesa oficiālus norādījumus. Pagrieziena punktu iezīmēja Franču revolūcija ar tās pretrunīgajiem soļiem – gan postošajiem, gan aizsargājošajiem – un satricinājumiem, ieskaitot izlaupīšanas gadījumus pēc īpašuma nacionalizācijas.

Pēc tam iesaistījās inteliģence. 1799. gadā Gēte izvirzīja mantojuma kopīpašuma un aizsardzības koncepciju: “Visi mākslas darbi kā tādi pieder visai cilvēcei, un šajā piederēšanā ietilpst pienākums rūpēties par šo darbu konservāciju.”² 1825. gadā Viktors Igo pamfletā “Karš pret iznīcinātājiem” rakstīja: “Ēku raksturo divi aspekti: funkcionalitāte un daile. Tās funkcionalitāte pieder īpašniekam, bet daile – visai pasaulei. Tāpēc to iznīcināt nozīmē pārsniegt savas tiesības.”³ Apgaismības augļi – mākslas, zinātnes un tehnikas muzeji – tika atvērti sabiedrībai daudzās valstīs. Francijā šai institucionalizācijai vienlaikus ar īpašuma nacionalizāciju bija arī izglītojošs mērķis.

19. gadsimtā Eiropā, kas bija sadrumstalota pretstatītās nācijās, nacionālās kustības un vēlāk 1848. gada revolūcijas centās attaisnot un nostiprināt to valstu pastāvēšanu, no kurām dažas vēl tikai veidojās, kamēr citas bija apdraudētas. Cilvēki savas identitātes meklējumos pievērsās pagātnei. Pakāpeniski ideja par pieminekli kā personas vai notikuma piemiņas zīmi (latīņu *monumentum* nozīmē memoriālu būvi, šis vārds atvasināts no darbības vārda *monere* – atgādināt) pārtapa idejā par pieminekli kā vēsturiskas un mākslinieciskas vērtības nesēju. Eiropā sāka iezīmēties nacionālā mantojuma politikas pamati. Tapa saraksti, pēc tam arī likumi, kuros pamazām izkristalizējās noteikumi par mantojuma aizsardzību, konservāciju un vērtības palielināšanu.

Divdesmitā gadsimta sākumā austrietis Aloīzs Rīgls [*Alois Riegl*] piedāvāja grupēt pieminekļus pēc to tipa saskaņā ar vairākām vērtībām, ko viņš tajos saskatīja. Viņš uzsvēra aizsardzības, konservācijas un restaurācijas jēdzienus. Šie principi vēlāk tika iestrādāti visu

² Goethe J. W. (von) (1799) *Propyläen. Eine periodische Schrift*, Tübingen; citēts avotā Swenson A. (2013) *The rise of heritage. Preserving the past in France, Germany and England, 1789–1914*, izdevniecība “Cambridge University Press”, 278 lpp.

³ Hugo V *Sur la destruction des monuments en France* (1825), publicēts: *Guerre aux Démolisseurs, Revue des deux mondes*, 5. sējums (1832), 607.–622. lpp.

Eiropas valstu tiesību aktos, tie ir mantojums, kas sniedz labumu visām Eiropas Padomes dalībvalstīm.

Pirmajā starptautiskajā arhitektu un tehnisko speciālistu kongresā vēsturisko pieminekļu jautājumos, kas 1931. gadā notika Atēnās, pieņēma dibināšanas hartu (Atēnu harta par vēsturisko pieminekļu restaurāciju), kurā apliecināja principus, ko jau bija izklāstījis Rīgls. Tajā bija ieteikums par to, ka, jebkādā veidā izmantojot pieminekli, jāievēro pieminekļa vēsturiskā vai mākslinieciskā būtība un, plānojot jaunu būvniecību, īpaša vērība jāpievērš pieminekļiem un to apkārtni. Tajā tika uzsvērti arī kuratoru, arhitektu un zinātnieku sadarbības nozīme un iekļauts aicinājums uz starptautisku sadarbību, pirmo šāda veida sadarbību mākslas un arheoloģiskā mantojuma jomā. Īpašais pēckara konteksts un UNESCO veiktais darbs pazīstamu nozīmīgu vietu glābšanā visā pasaulē pamudināja šos speciālistus un viņu sekotājus Otrajā starptautiskajā arhitektu un tehnisko speciālistu kongresā vēsturisko pieminekļu jautājumos, kas 1964. gadā notika Venēcijā, pamatojoties uz UNESCO priekšlikumu, izveidot Starptautisko Pieminekļu un ievērojamu vietu padomi (*ICOMOS*). Šajā Otrajā kongresā tika pieņemtas 13 rezolūcijas, no kurām pirmā bija Starptautiskā pieminekļu un vēsturisko vietu konservācijas un restaurācijas harta, kas plašāk pazīstama kā Venēcijas harta.

Divdesmitā gadsimta septiņdesmitajos gados termins “kultūras mantojums” aizstāja terminu “vēsturisks piemineklis”, ko turpmāk lietoja vairs tikai juridiski aizsargātu vērtību apzīmēšanai. Šīs izmaiņas, kas koncepciju būtiski paplašināja, notika tajā sociālekonomiskajā, politiskajā un kultūras kontekstā, kas sakrita ar 1973. gada naftas krīzi un pamatīgām izmaiņām dzīvesveidā. Šo izmaiņu pamatiezīmes bija Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību (UNESCO, 1972) un Eiropas Arhitektūras mantojuma gads ar devīzi “Nākotne mūsu pagātnei” (Eiropas Padome, 1975). Berlīnes mūra krišana 1989. gadā mainīja robežas un izveidoja jaunu kopīgu telpu.

Pamatojoties uz lielo pieredzi, kas gūta 40 gadu ilgās diskusijās un viedokļu apmaiņā starp ekspertiem un politiķiem, Eiropas Padome ir izstrādājusi, pieņēmusi un pēc tam ieviesusi vairākas dibināšanas konvencijas, kas ir transponētas Eiropas valstu tiesību aktos un veido pamatu paplašinātajai Eiropas kultūrtelpai, proti:

- Eiropas kultūras konvenciju (Parīze, 1954 – ELS Nr. 18);
- Konvenciju Eiropas arhitektūras mantojuma aizsardzībai (Granada, 1985 – ELS Nr. 121);
- (pārstrādāto) Eiropas konvenciju arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai (Valleta, 1992 – ELS Nr. 143);
- Eiropas ainavu konvenciju (Florence, 2000 – ELS Nr. 176);
- Vispārējo konvenciju par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai (Faru, 2005 – EPLS Nr. 199).

Šīs konvencijas ir kļuvušas par atsauces dokumentiem, un tās ir papildinātas ar daudziem paziņojumiem, ieteikumiem un rezolūcijām.⁴

Visa šī pārdomu, dalīšanās un sadarbības tradīcija, kas nostiprināta pēdējo 40 gadu laikā, ir pārņemta Eiropas kultūras mantojuma stratēģijā 21. gadsimtam. Jautājumi, kas mūs nodarbina 21. gadsimta sākumā, vairs nav tas, kāpēc vai kā mums mantojums jā saglabā, jārestaurē un

⁴ Pieejamas vietnē www.herein-system.eu/council-europe.

jāpalielina tā vērtība, bet gan: “Kas ir tie, kuru dēļ mums tas jādara?” Tas ir Faru Vispārējās konvencijas par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai pamatprincips, uz kura balstās viss no Eiropas kultūras mantojuma stratēģijas 21. gadsimtam izrietošais process.

I. VISPĀRĒJAIS IETVARŠ

Eiropas kultūras mantojuma stratēģijas 21. gadsimtam pirmsākumi meklējami Eiropas Padomes daudzajos sasniegumos, kas kopš Eiropas kultūras konvencijas pieņemšanas lielākajā daļā Eiropas valstu ir palīdzējuši veidot mantojuma politiku un no tās izrietošo sadarbību starp šīm valstīm. Stratēģija balstās arī uz UNESCO un Eiropas Savienības paveikto, kā arī uz mantojumam veltītajām diskusijām starptautiskajās nevalstiskajās organizācijās un tīklos, kas piedalījās šīs stratēģijas izstrādē.

Interese par kultūras mantojumu Eiropas un starptautiskajā mērogā sākās 19. gadsimta beigās un joprojām paplašinās. Tā ir pausta dibināšanas dokumentos un jo īpaši Hāgas konvencijās par sauszemes kara likumiem un paražām (1899, 1907), Konvencijā par kultūras vērtību aizsardzību bruņota konflikta gadījumā (1954), Atēnu hartā (1931) un Venēcijas (1964) hartā par pieminekļu konservāciju un restaurāciju. Jaunākie atsauces teksti ir UNESCO Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu (2003), UNESCO Konvencija par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu (2005) un Eiropas Padomes Vispārējā konvencija par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai (2005), šajos tekstos uzsvērtā nepieciešamība pēc lielākas iedzīvotāju līdzdalības un vietējās sabiedrības, iedzīvotāju un pilsoniskās sabiedrības spējas atzīt par mantojumu to, kas viņiem nozīmīgs, kā arī cienīt, saglabāt, nodot tālāk un bagātināt šo mantojumu.

Tomēr mūsu kontinents ir piedzīvojis daudzas pārmaiņas, kas rada izaicinājumus dzīvošanai kopā un to principu uzturēšanai, uz kuriem balstā demokrātija, kas ir Eiropas Padomes dalībvalstu kopējais mantojums.

Demogrāfiskās un klimata pārmaiņas, masu tūrisma izplatīšanās pasaules mērogā, augošais dabas vai cilvēka izraisīto katastrofu skaits, kopienas izolācijas vilinājums, paaudžu sašķeltība, ekonomiskā krīze un izaicinājumi brīvības, iecietības un demokrātijas vērtībām, uz kurām balstās mūsu sabiedrība, vai šo vērtību pārkāpumi – visi šie izaicinājumi liek meklēt saskaņotas, pilnīgas un iedvesmojošas atbildes.

Kultūras mantojums un visi to veidojošie komponenti, gan materiālie, gan nemateriālie, ir izšķirošais faktors, lai mūsu sabiedrība rastu jaunus orientierus, pamatojoties uz starpkultūru dialogu, cieņu pret identitāti un dažādību, kā arī piederības sajūtu uz vērtībām balstītai kopienai. Kultūras mantojumam var būt izšķirošā loma, veidojot identitāti, par to vienojoties un to nostiprinot.

Kultūras mantojums ir arī spēcīgs sociālās un ekonomiskās attīstības faktors no tā izrietošo darbību un to pamatojošās politikas dēļ. Tas var palīdzēt sasniegt mērķus citās jomās. Tas ir nenovērtējams resurss izglītībā, nodarbinātībā, tūrismā un ilgtspējīgā attīstībā.

Steidzami ir jāmaina kultūras mantojuma politika, lai tā būtu pamats saskaņotai pieejai, kas koncentrējas uz mantojuma konservāciju, aizsardzību un popularizēšanu sabiedrības kopīgiem spēkiem, piedaloties kā valsts iestādēm, tā arī kopienām, kuras šo mantojumu pārvalda, lai ikviens, sākot no visciešāk iesaistītajiem līdz tiem, kuru saistība ir attālāka, varētu to novērtēt un just atbildību pār to.

Šo izaicinājumu nevar uzņemties katra valsts atsevišķi. Ikvienas valsts centieni ir jāattīsta, jāatbalsta un jāpaplašina citām valstīm, balstoties uz kopīgu izpratni, kā arī veicot saskaņotas

un konsekventas darbības. Tāds ir šīs stratēģijas 21. gadsimtam mērķis.

II. TVĒRUMS

Eiropas kultūras mantojuma stratēģijā 21. gadsimtam ir izmantota iekļaujoša pieeja, kas paredz ne tikai vietējo, reģionālo, valsts un Eiropas sabiedrisko iestāžu, bet arī visu kultūras mantojumā ieinteresēto pušu, tostarp speciālistu, (starpautisko) nevalstisko organizāciju, brīvprātīgo un pilsoniskās sabiedrības, iesaistīšanos.

Tā veicina labu pārvaldību⁵, kurai pamatā ir līdzdalību veicinoša pārvaldība, iesaistot galvenokārt valsts, reģionālo un vietējo līmeni. Tas ir tāpēc, ka tieši vietējām pašvaldībām ir tieša saikne ar mantojumu un tās mantojumu pārvalda ikdienā. Tāpēc tieši šajā līmenī iedzīvotāji jāmudina uzņemties lielāku lomu šīs stratēģijas īstenošanā valsts rīcības kontekstā un ciešākā sadarbībā ar speciālistu un attiecīgo valsts sektora iestāžu darīto.

Kultūras mantojuma koncepcija pēdējo desmitgažu laikā ir ievērojami mainījusies, un attieksme pret to turpina būt atkarīga no sabiedrības, kurā mantojums atrodas. Tradicionālais dalījums izzūd, dodot vietu vienotai pieejai, t. i., kultūras mantojums, kas aptver arī nemateriālo dimensiju, zinātību un attieksmi, tiek nesaraujami saistīts ar tā kontekstu, kā arī ar attiecīgo dabas un kultūras vidi. Starp kultūras mantojumu un mūsdienu jaunradi veidojas jaunas saiknes, atvēlot papildu vietu radošumam un inovācijai.

Saskaņā ar Faru Vispārējo konvenciju mantojuma atzīšana tiek uztverta kā dalīta atbildība: mantojums vairs neaprobežojas ar tiem elementiem, kurus kā tādus oficiāli atzinušas valsts iestādes (aizsargātais mantojums), tagad tajā ietilpst arī tādi elementi, kurus par mantojumu uzskata vietējie iedzīvotāji un pašvaldības. Šīs izmaiņas veicina tādas jaunas pieejas pārvaldībā, kas vairāk vērstas uz līdzdalību un sadarbību.

Mantojums ir neatjaunojams sabiedriskais labums, par kura konservāciju, aizsardzību, restaurāciju un vērtības palielināšanu, tostarp politiskajā, tiesiskajā un administratīvajā ziņā, ir atbildīga visa sabiedrība. Līdz ar to ir jādefinē visu iesaistīto funkcijas, un jo īpaši jānodrošina līdzekļi, lai iedzīvotāji paši varētu uzņemties atbildību. Tāpēc ir svarīgi vairojot izpratni, veikt pētījumus un nodrošināt apmācību. Apmācība ir ļoti svarīga, lai saglabātu un nodotu tālāk Eiropā uzkrātās zināšanas un prasmes, kas pašas par sevi ir mantojuma veids, no kā var gūt labumu. Šai pieejai jāpamatojas uz dialogu starp valsti, iedzīvotājiem un speciālistiem, lai savstarpēji bagātinātos.

Mantojums ir raksturīga Eiropas iezīme, un, lai šo mantojumu pilnībā izprastu, ir nepieciešami starpnozaru pētījumi. Paturot prātā tā unikālo bagātību un daudzveidību, mantojums ir svarīgs kontinenta identitātes un pievilcības faktors. Tas liecina par apmaiņām politikā, kultūrā, mākslā, zinātnē, garīgajā kultūrā, filozofijā un tirdzniecībā, kas veidojušas

⁵ Laba pārvaldība iedvesmo valsts politikas īstenošanu un to, kā savus uzdevumus veic valsts amatpersonas. Tajā iekļauti tādi principi (skatīt atsauci uz Eiropas Padomes inovāciju un labas pārvaldības stratēģiju vietējā līmenī, ko 2008. gada 8. martā pieņēma Ministru komiteja) kā godīgu un brīvu vēlēšanu rīkošana, cieņpilna izturēšanās pret dažādību, pārredzamība un ētiska uzvedība, atbildība, atvērtība un līdzdalība sabiedrisko lietu pārvaldībā, ilgtspējība un ilgtermiņa redzējums, saprātīga un atbildīga valsts līdzekļu izlietošana utt. Vārdkopu "līdzdalību veicinoša pārvaldība" šeit izmanto, lai saīsināti paustu atvērtu attieksmi pret ieinteresēto pušu vajadzībām un gaidām, valsts varas pārstāvju gatavību tās uzklaut un reaģēt uz paustajām gaidām vai jautājumiem un valsts politikas īstenošanu atvērtības, atbildības un kopīgu īpašumtiesību garā.

mūsu eiropeisko identitāti. Tādējādi tas ļauj labāk izprast sevi un citus.

III. MĒRĶIS UN UZDEVUMI

Stratēģijas pamatā ir Eiropas Padomes pamatvērtības: demokrātija, cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošana, atvērtība un dialogs, vienlīdz cieņpilna attieksme pret visiem cilvēkiem, savstarpēja cieņa un iekļaujoša attieksme pret dažādību. Tās mērķis ir veicināt un atviegлот ar mantojumu saistīto konvenciju īstenošanu. Tā iestājas par kopīgu un vienojošu pieeju kultūras mantojumam un tā pārvaldībai, balstoties uz efektīvu tiesisko regulējumu, lai nodrošinātu saskaņotu mantojuma konservāciju, kā tas noteikts Eiropas Padomes Ministru komitejas Rezolūcijā Res(76)28 par likumu un likumdošanas aktu pārstrādāšanu atbilstoši arhitektūras mantojuma saskaņotas konservācijas prasībām, un visu galveno dalībnieku (gan institucionālo, gan citu pušu), kā arī speciālistu un pilsoniskās sabiedrības pārstāvju iesaistīšanos vietējā, valsts, Eiropas un starptautiskā līmenī.

Tā tiecas radīt sinerģiju starp esošajiem instrumentiem un politisku, kā arī pēc vajadzības uzlabot vai papildināt tos, jo īpaši pamatojoties uz starptautiskajā un Eiropas līmenī spēkā esošajiem juridiskajiem dokumentiem. Turklāt tā izceļ Eiropas valstu pieredzi un sasniegumus, izplatot un apmainoties ar tiem “HEREIN” sistēmā, kas ir Eiropas kultūras mantojuma informācijas tīkls.

Tās mērķis ir arī palīdzēt veidot miermīlīgas sabiedrības, kas apzinās dažādību un bagātību, ko tās pārstāv, kas ir pievilcīgas nodarbinātības un ekonomiskās attīstības ziņā un kas nodrošina augstu dzīves kvalitāti un augstu dzīves vides kvalitāti.

IV. TRĪS PRIORITĀRIE KOMONENTI UN ČETRAS SASKARSMES JOMAS (KONVERĢENCES SFĒRAS)

Stratēģija balstās uz trīs komponentiem:

1. Sociālajā” komponentā mantojuma vērtības liek lietā, lai veicinātu dažādību, iespēju radīšanu mantojuma kopienām un līdzdalību veicinošu pārvaldību;
2. Teritoriālās un ekonomiskās attīstības komponenta uzdevums ir stiprināt mantojuma ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā, kam pamatā ir vietējie resursi, tūrisms un nodarbinātība;
3. Zināšanu un izglītības komponents ar mantojuma starpniecību pievēršas izglītības, pētniecības un mūžizglītības jautājumiem, kas izpaužas kā ar mantojumu saistītu zināšanu centru un mācību centru ar mantojumu saistītos amatos un profesijās veidošana, izmantojot atbilstošas mācīšanas, mācību un pētniecības programmas.

Šie komponenti mijiedarbojas četrās konverģences sfērās: starp sociālo komponentu un teritoriālās un ekonomiskās attīstības komponentu; starp teritoriālās un ekonomiskās attīstības komponentu un zināšanu un izglītības komponentu; starp zināšanu un izglītības komponentu un sociālo komponentu; un visbeidzot starp visiem trim komponentiem.

Šīs stratēģijas saskanīgums un īpašā būtība izriet no līdzsvara starp dažādajiem komponentiem un to konverģences jomām.

V. SAISTĪBAS

Pašlaik stratēģija tiek piedāvāta Eiropas Padomes dalībvalstīm un citām Eiropas Kultūras konvencijas dalībvalstīm.⁶ Dalībvalstīm ir ļoti ieteicams ievērot šo stratēģiju saskaņā ar viņu konstitucionālajām sistēmām un veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai sasniegtu stratēģijas mērķus.

Šie pasākumi nepārprotami jau var būt ieviesti, taču, iespējams, vajadzīgas jaunas iniciatīvas. Valstis godprātīgi apņemas veikt nepieciešamos pasākumus, lai īstenotu šajā stratēģijā ietvertos ieteikumus, un nodrošināt savstarpēju palīdzību, veicot pieredzes, zināšanu, pētījumu un labas prakses apmaiņu.

“HEREIN” datubāzē jau tagad ir daudz labas prakses piemēru. Valstis tiek aicinātas atsaukties uz šo datubāzi un papildināt to, publicējot tajā jaunu praksi, kas atbilst šai stratēģijai. Tiek gaidīts vietējo pašvaldību, ieinteresēto pušu, asociāciju, profesionāļu un pilsoniskās sabiedrības ieguldījums, un tas tiks parādīts sadarbībā ar “HEREIN” nacionālajiem koordinatoriem.

VI. SATURS UN ĪSTENOŠANA

Katrs stratēģijas komponents ir saistīts ar vairākiem izaicinājumiem, no kuriem daži daļēji sakrīt ar jautājumiem vienā vai abos pārējos stratēģijas komponentos. Lai tiktu galā ar šiem izaicinājumiem, ir formulēti vairāki ieteikumi. Katra valsts īstenošos šos ieteikumus atbilstoši savām prioritātēm, līdzekļiem un resursiem. Katrā ieteikumā priekšlikumu veidā ir norādīti ierosinātie darbības virzieni ar piemēriem, kuros ilustrētas dažās valstīs jau veiktās darbības (sīkāku informāciju par tām skatīt B pielikumā).

VII. SASKARSMES JOMAS. KONVERĢENCES SFĒRAS

Dažas no iepriekš norādītajām darbībām attiecas uz diviem vai pat trim komponentiem. Šīs saskarsmes jomas ir reālas jomas, kurās neizbēgami notiek konverģence, un tās jāuzskata par norādēm uz stratēģijas pēctecību. Piemēram, dažas no ierosinātajām darbībām ir ieskaitāmas gan sociālajā, gan teritoriālās un ekonomiskās attīstības komponentā vai gan sociālajā, gan zināšanu un izglītības komponentā, vai arī gan teritoriālās un ekonomiskās attīstības, gan zināšanu un izglītības komponentā. Dažas no darbībām var būt kopīgas visām trim pieejām. Tas ir ilustrēts turpmākajā diagrammā.

⁶ Šo stratēģiju piedāvā Eiropas Padomes dalībvalstīm un Eiropas Kultūras konvencijas dalībvalstīm, pamatojoties uz Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikumu Rec(2017) (..), kā šī ieteikuma neatņemamu sastāvdaļu.

VIII. IZVĒRTĒŠANAS PROCEDŪRA

Gan Eiropas, gan valstu līmenī stratēģija jāizvērtē saskaņā ar “maigās uzraudzības” principiem. Procedūra, kas paredzēta, lai tiktu izvērtēta saskaņota pieeja mantojumam, ir sniegta A pielikumā.

Eiropas Padomes līmenī “HEREIN” ir atsauces instruments stratēģijas uzraudzībai un veids apmaiņai ar labāko praksi. Atbalsta grupas uzdevums ir palīdzēt Sekretariātam pielāgot no valstīm saņemto ziņojumu formātu šī mērķa sasniegšanai. Informācija par stratēģiju tiks nosūtīta nacionālajiem koordinatoriem. *Ad hoc* platformā, par kuras sastāvu un pilnvarām lems Kultūras, mantojuma un ainavu koordinācijas komiteja (CDCPP), stratēģija tiks izvērtēta, pamatojoties uz “HEREIN” sistēmā apkopoto informāciju, un sākot no 2018. gada tiks iesniegti gada ziņojumi CDCPP. Papildus panāktā progresa raksturošanai ziņojumā būs identificēti ieteikumi, kuriem jāpievērš uzmanība, un tiks ierosināti jebkādi to atjauninājumi. Pirmo vispārējo izvērtējumu plānots veikt 2020. gadā, lai stratēģiju varētu pēc vajadzības pielāgot.

Valsts līmenī iepriekšminētā diagramma un A pielikumā ierosinātā izvērtēšanas sistēma ļaus katrai valstij bez kavēšanās analizēt savu mantojuma politiku, ņemot vērā trīs komponentu pieeju un attiecīgās saskarsmes jomas, kā arī identificēt prioritārās darbības jomas. Valstis lietos “HEREIN” sistēmas piedāvāto kolektīvās finansēšanas funkciju, lai izmantotu citās valstīs paveikto. Katrai valstij pašai jānosaka sev vispiemērotākā uzraudzības un izvērtēšanas sistēma, iespējams, izmantojot “HEREIN” sistēmā iesniegtos valstu ziņojumus.

(A un B pielikumi ir šī dokumenta beigu daļā.)

Šī lapa ar nodomu atstāta tukša.

VI.I. SOCIĀLAIS KOMPONENTS (S)

Sociālais komponents (S) koncentrējas uz saistību starp mantojumu un sabiedrību, pilsonību, demokrātijas vērtību pārnesi un dalīšanos ar tām, izmantojot līdzdalību veicinošu pārvaldību, un labu pārvaldību ar līdzdalību veicinošas vadības starpniecību.

Izaicinājumi

- S1. Miera saglabāšana
- S2. Dzīves kvalitātes uzlabošana
- S3. Ieguldīšana cilvēku labklājībā un veselībā
- S4. Kolektīvās atmiņas saglabāšana
- S5. Labas pārvaldības izveidošana
- S6. Līdzdalību veicinošas pārvaldības popularizēšana
- S7. Konvenciju īstenošanas optimizācija
- S8. Iekļaujošas pieejas mantojumam popularizēšana

Ar sabiedrību saistītie izaicinājumi

Ieteikumi

	Ieteikums S1 Veicināt iedzīvotāju un vietējo pašvaldību iesaisti labuma gūšanā no viņu ikdienas mantojuma
---	--

Mums apkārt esošais mantojums visos tā dažādajos veidos – gan materiālajos, gan nemateriālajos – tieši attiecas uz visu vecumu iedzīvotājiem (kā ilggadējiem pastāvīgajiem iedzīvotājiem, tā jaunienācējiem), jo tas ir daļa no mūsu ikdienas vides. Iedzīvotāju individuāla vai kolektīva iesaiste ir rezultāts, ko rada process no izpratnes vairošanas līdz aktīvai līdzdalībai projektos, kurus īsteno vietējās pašvaldības un asociācijas, lai identificētu, interpretētu, pētītu un popularizētu mantojumu. Šī līdzdalību veicinošā pieeja mantojuma popularizēšanai balstās uz dažādām pieejām un līdzekļiem, sākot no vistradicionālākajiem līdz visnovatoriskākajiem. Tam nepieciešama labāka izpratne par sabiedrības gaidām, un plašākā mērogā tas ir ieguldījums līdzdalības demokrātijā.

Atbilstošie izaicinājumi	S2	S4	S6	S8			
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>D1</i>	<i>D3</i>	<i>K1</i>	<i>K3</i>			

Darbības virzieni

- Organizēt vietējo iedzīvotāju un mantojuma speciālistu vadītas izziņošanas ekskursijas uz apkaimēm, ciemiem, pilsētām, amatnieku darbnīcām, muzejiem, bibliotēkām utt.
- Veicināt vietējo amatnieku skates vietējo prasmju un zinātnības atklāšanai un popularizēšanai
- Organizēt pasākumus, kas paredz vietējā tautas mantojuma aspektu apzināšanu (maizes krāsnis, eļļas spiestuves, tvaika dzinēji, vietējie muzeji, mūzika, dejas, leģendas, tradīcijas utt.)
- Noskaidrot sabiedrībā esošo pieprasījumu, lai identificētu cilvēku (jauniešu, pensionāru, jaunienācēju utt.) gaidas, intereses, patiku un nepatiku
- Vairo izpratni par digitālajiem rīkiem mantojuma popularizēšanai un kopīgai izmantošanai
- Ieviest publicēšanas politiku: bukleti, brošūras, zinātniskie darbi
- Izveidot audiovizuālas un digitālas programmas, kurās tiek iesaistīti iedzīvotāji: televīzijas un radio programmas, projektu apmaiņa tiešsaistē vai konkursi (presē utt.), kuru mērķis ir veicināt iedzīvotāju aktīvu līdzdalību
- Izstrādāt līdzdalību veicinošus mantojuma identificēšanas projektus un mantojumu iekļaujošus attīstības projektus

Mērķauditorija: vietējie iedzīvotāji

Darbības piemērs

- “SOS Patrimoine” – Valonijas lauku fonda veidoti tematiski datu apkopojumi, kas ir noderīgi visiem mantojuma objekta saglabāšanā iesaistītajiem iedzīvotājiem (Beļģija, Valonija)

	Ieteikums S2 Padarīt mantojumu pieejamāku
---	--

Pieklūstamība mantojumam, neatkarīgi no tā, vai tā ir attālināta vai tieša, ir pievienotā vērtība, un tā piešķir nozīmi mūsu mantojumam, kas ir sabiedriskais labums. Mantojumu, tā dažādajos veidos – taustāmā un virtuālā, fiziskā un kognitīvā – var izmantot, lai saistītu atšķirīgas uztveres. Šādi centieni iet roku rokā ar cieņu pret cilvēku dažādību un to, kā viņi interpretē viņiem izteiktos piedāvājumus. To pamatā jābūt pamatīgām zināšanām par potenciālajām mērķa grupām un viņu vajadzībām, kā arī jābūt rūpīgiem un radošiem, lai piesaistītu, paplašinātu un aktīvi iesaistītu auditoriju. Lai veidotu ar mantojumu saistītu pieredzi, ir pieejams plašs metožu un paņēmieni klāsts, un mehānismos ietilpst gan cilvēku līdzdalība, gan papildinātā realitāte. Digitālie rīki un tīkli, īpaši internets, piedāvā bezprecedenta iespējas, lai veidotu jaunus piekļuves ceļus, kas veicina interaktivitāti. Mantojums, kas ilustrē cilvēces radošo ģenialitāti dažādos laikmetos, ir arī radošuma avots. Ļaujot piekļūt mantojumam, pieklūstamība tam ir vienkāršāka, un mērķis ir sasniegts tad, kad grupai cilvēku kopīgais mantojums kļūst tuvs un labi zināms.

Atbilstošie izaicinājumi	S1	S2	S5	S7			
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>D1</i>	<i>D3</i>	<i>K1</i>	<i>K3</i>			

Darbības virzieni

- Veikt uzlabojumus, lai nozīmīgā vieta kļūtu drošāka un tai, cik iespējams, varētu piekļūt apmeklētāji ar fiziskiem vai maņu traucējumiem
- Veikt analīzi un, ņemot vērā tās rezultātus, uzlabot norādes
- Izstrādāt iepazīstināšanas formulējumus un veidus, ievērojot ētikas aspektu, lai reaģētu uz mērķauditoriju dažādību un mantojuma interpretāciju
- Ieviest stimulējošus pasākumus konkrētām grupām (jauniešiem, neregulāriem lietotājiem utt.)
- Rīkot izpratnes vairošanas kampaņas (preses izdevumi, bērniem paredzētie izdevumi, spēles/konkursi utt.)
- Veidot iepazīstinošos un skaidrojošos materiālus vairākās valodās
- Radīt interaktīvus, jautrus un radošus iepazīstināšanas paņēmienus
- Parādīt apmeklētājiem dažādus mantojuma uztveres veidus
- Izstrādāt ar mantojumu saistītu pieredzi, apvienojot dažādas kultūras izpausmes formas (deju, mūziku, tradicionālās vai jaunās prasmes, gastronomiju utt.) un vēršoties pie dažādām cilvēka būtības izpausmēm (maņām, sajūtām, zināšanām)
- Veidot audiovizuālas programmas
- Veicināt attālinātu mantojuma atklāšanu virtuālajā telpā, izmantojot jaunākās tehnoloģijas un sociālos tīklus
- Apkopot un izrādīt iedzīvotāju stāstus par mantojumu
- Popularizēt starpnozaru pieeju mantojumam

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Eiropas Kultūras mantojuma dienu pasākumi (Eiropa)
<http://pjp-eu.coe.int/en/web/ehd-jep>

	Ieteikums S3 Izmantot mantojumu, lai apliecinātu un paustu Eiropas un Eiropas sabiedrības pamatvērtības
---	--

Visā savā krāšņumā un daudzveidībā kultūras mantojums var palīdzēt Eiropas iedzīvotājiem gūt plašāku redzējumu, kas sniedzas pāri konkrētās valsts, reģiona vai vietas īpatnībām, kā arī veidot un attīstīt kopīgas piederības un vēstures sajūtu saskaņā ar Eiropas humānisma un demokrātijas pamatvērtībām. Kultūras mantojums ļauj mums uztvert ārējās ietekmes (materiālās un nemateriālās) nozīmi laikā un telpā. Tas uzsver nozīmi, kas piemīt importētajām vai eksportētajām zināšanām, prasmēm un zinātībai, kuras Eiropā radušās gadsimtu gaitā. Turklāt kultūras mantojums var parādīt to, kā šīs dažādās ietekmes ir devušas un turpina dot ieguldījumu Eiropas sabiedrības veidošanā, tās īpatnībās un ideālos.

Atbilstošie izaicinājumi	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>D1</i>	<i>K1</i>	<i>K3</i>	<i>K6</i>				

Darbības virzieni

- Izmantot mantojuma daudzveidīgās izpausmes, lai veicinātu un izplatītu Eiropas, kā arī Eiropas kultūras un sabiedrības pamatvērtības
- Uzsvērt to, ka mūsu kultūras mantojuma daudzveidībai ir gan Eiropas, gan vietējā dimensija
- Identificēt un izcelt materiālo un nemateriālo ārējo ietekmi, kas ir devusi ieguldījumu Eiropas sabiedrības un Eiropas kultūras vēsturē
- Identificēt un izcelt apmaiņu ar importētajām vai eksportētajām prasmēm un zinātību
- Izmantot tādas formulējumus un iepazīstināšanas pieejas, kas pielāgoti dažādām auditorijām, lai parādītu, ka mūsu mantojums un kultūras daudzveidība ir vērtība Eiropas nākotnei
- Sagatavot rakstveida, audiovizuālus un digitālus materiālus vairākās valodās, radot saites starp kādu nozīmīgu vietu vai notikumu un citām skartajām kultūrām
- Piedalīties Eiropas Kultūras mantojuma dienās un citos pasākumos, uzsverot saikni starp kultūras mantojumu un Eiropas vērtībām, ideāliem un principiem
- Izplatīt Eiropas mantojuma zīmes ideju, lai rosinātu entuziasmu, izmantojot reģionālā vai vietējā kultūras mantojuma piemērus
- Veicināt un popularizēt Eiropas kultūras galvaspilsētas
- Sastādīt Eiropas mantojuma kolektīvo un starpnozaru vēsturi

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Balva “Europa Nostra” un Eiropas mantojuma zīme F. Lista Mūzikas akadēmijai (Ungārija)

	Ieteikums S4 Popularizēt mantojumu kā tikšanās vietu un līdzekli starpkultūru dialoga, miera un iecietības veicināšanai
---	--

Kultūras pieminekļi, nozīmīgas vietas un iestādes ir ideālas tikšanās un dialoga vietas, kur valda antīko agoru gars. Mantojums kā sabiedriskais labums nostiprina vērtību, kura piemīt sabiedriskajai telpai, kas ir kopīga gan iedzīvotājiem, gan apmeklētājiem. Dažu nozīmīgo vietu vai pieminekļu gadījumā ir nepieciešami samierināšanas procesi, lai objektīvi risinātu situācijas, kad dažādas kopienas vienam un tam pašam mantojumam piešķir pretējas vērtības. Ļaujot piekļūt savam mantojumam un darot zināmas savas zināšanas un aizraušanos, arī privātpašnieki palīdz dalīties ar mantojumu, kas stimulē domāšanu un veicina dialogu.

Atbilstošie izaicinājumi	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>K1</i>	<i>K2</i>	<i>K3</i>					

Darbības virzieni

- Izcelt sabiedrisko vietu un pieminekļu vēsturi un vērtību, lai saglabātu, radītu vai atjaunotu agoru tradīcijas nepārtrauktību
- Veicināt kultūras mantojumu iekļaujošu pilsētattīstību, lai atbalstītu to, ka sabiedriskās telpas tiek izmantotas kā tikšanās vietas
- Atbalstīt un veicināt sabiedriskās un privātās iniciatīvas, kas paredz kultūras mantojuma vietu izmantošanu pārdomām, domu apmaiņai un jaunradei
- Izstrādāt stāstījumus, kas kustamajā, nekustamajā un nemateriālajā mantojumā izceļ starpkultūru vērtības
- Piedalīties Eiropas Padomes Starpkultūru pilsētu programmā

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemērs

- “Cits stāsts”. Starpkultūru pēdas Brēras muzejā (Itālija)
<http://valorizzazione.beniculturali.it/it/notizie/259-brera-unaltra-storia-percorsi-interculturali-nel-museo.html>

Ieteikums S5

Veicināt un novērtēt iedzīvotāju līdzdalības praksi un procedūras

Iedzīvotāju līdzdalība, tostarp kultūras mantojuma jomā, ir daļa no demokrātiskā procesa. Tā ir politiskās gribas un pilsoniskā gara konverģences rezultāts. Tā ļauj cilvēkiem izbaudīt mantojumu, vienlaikus atzīstot savu individuālo un kolektīvo atbildību par to. Lielākajā daļā valstu saistībā ar sabiedrisko darbību pastāv organizēta vai cita veida iedzīvotāju līdzdalība. Identificējot esošo praksi, procedūras un to piemērošanas jomas, kā arī novērtējot to efektivitāti un ietekmi, var labāk nostiprināt paveikto un izstrādāt citus darbības virzienus, lai stiprinātu iedzīvotāju līdzdalību par labu kultūras mantojumam.

Athilstošie izaicinājumi	S1	S3	S5	S6	S7		
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>D1</i>	<i>D7</i>	<i>K1</i>	<i>K7</i>			

Darbības virzieni

- Identificēt iedzīvotāju līdzdalības šķēršļus un piedāvāt risinājumus
- Novērtēt esošo praksi un metodes, lai attīstītu iedzīvotāju līdzdalību kultūras mantojuma pārvaldībā: tā identificēšanā, aprakstīšanā, interpretācijā un popularizēšanā
- Balstoties uz šāda novērtējuma secinājumiem, pielāgot esošās procedūras, lai uzlabotu iedzīvotāju līdzdalību
- Ieviest jaunas līdzdalību veicinošas pieejas

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un valsts iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Dubrovnikas senatnes draugu biedrība (Horvātija)
<http://citywallsdubrovnik.hr/drustvo/?lang=en>

Ieteikums S6

Izveidot piemērotu ietvaru, kas ļautu vietējām pašvaldībām un kopienām rīkoties sava mantojuma un tā pārvaldības labā

Iedzīvotājiem jāspēj paust savas gaidas un iesaistīties sava mantojuma pārvaldībā. Tas izpaužas tādu grupu izveidē, kurās apvienojas cilvēki, kas piešķir vērtību konkrētiem aspektiem kultūras mantojumā, ko viņi vēlas saglabāt un nodot nākamajām paaudzēm, gan sabiedriskās darbības kontekstā, gan ārpus tā. Tomēr iestādēm ir jāveic pasākumi, lai ļautu izmantot šīs ar kultūras mantojumu saistītās tiesības. Attiecīgā ietvara izveidošana var pārsniegt mantojuma politikas robežas un prasīt rīcību citos sabiedriskajos sektoros.

Atbilstošie izaicinājumi	S1	S2	S4	S5	S6	S7	
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>K1</i>	<i>K6</i>	<i>D1</i>	<i>D7</i>			

Darbības virzieni

- Pielāgot esošos likumus un procedūras, lai attīstītu partnerības starp dažādiem pārvaldes līmeņiem, vietējām pašvaldībām un visām ieinteresētajām pusēm
- Veicināt pārdomas un sabiedriskās diskusijas par attiecīgajiem kultūras mantojuma jautājumiem un virzieniem, kuros būtu jāstrādā
- Aicināt iedzīvotājus piedalīties mantojuma inventarizācijā, apsekošanā un aizsardzībā, ko apstiprinājuši eksperti, lai nodrošinātu atbilstošu kvalitāti
- Izmantot visus iespējamus līdzekļus, lai atvieglotu iedzīvotāju līdzdalību kultūras mantojuma identificēšanā, izpētē, interpretēšanā, aizsardzībā, saglabāšanā un parādīšanā
- Atvieglot līdzdalības finansējuma vākšanu
- Izstrādāt hartas par mantojuma kopienu iesaistīšanos sabiedriskajā darbībā
- Iesaistot iedzīvotājus, veicināt tādu reģionālās attīstības un plānošanas dokumentu izstrādi, kas balstās uz mantojumu kā vērtību

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un valsts iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Kultūrā un mantojumā ieinteresēto pušu reģionālā konsultatīvā konference, Luāras reģions (Francija)
www.culture.paysdelaloire.fr/politiques-culturelles/conference-regionale-consultative/

	Ieteikums S7 Izstrādāt un popularizēt līdzdalību veicinošas programmas mantojuma identificēšanai
---	---

Pirms iedzīvotāji mantojumu var atzīt un uzņemties par to atbildību un pirms var sākties jebkāds pārvaldības un popularizēšanas process, mantojums vispirms ir jāidentificē. Iedzīvotājiem iesaistīšanās šajās līdzdalības programmās ir personīga gandarījuma avots; tā arī pievērš uzmanību viņu tuvākajai apkārtnē, tādējādi paplašinot ietekmi. Piederības sajūta reģionam un izpratne par kvalitatīvas dzīves vides nozīmi ir paaugstināta; un tas stimulē kolektīvās atbildības sajūtu par mantojumu.

Atbilstošie izaicinājumi	S2	S4	S5	S6	S7	S8	
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>K1</i>	<i>K2</i>	<i>K3</i>	<i>D3</i>			

Darbības virzieni

- Izveidot sadarbības platformas kopīgai inventarizācijai
- Izstrādāt līdzdalību veicinošas mantojuma identificēšanas programmas un projektus dažādos teritoriālajos līmeņos, izmantojot ekspertu palīdzību un paredzot tos dažādām auditorijām (pieaugušajiem, bērniem, vecāka gadagājuma cilvēkiem utt.)
- Sniegt atbalstu inventarizācijai par konkrētām tēmām
- Veicināt projektus, kas atbalsta dažādu prasmju apvienošanu
- Popularizēt projektus, kas veicina identificēto objektu kontekstualizāciju, un nodrošināt, ka objekti, kad tie tiek klasificēti kā mantojums, netiek šķirti no to dabiskās vides un konteksta
- Īstenot projektus, sasaistot tos ar mācībām un publiskām sapulcēm atgriezeniskās saites gūšanai
- Piešķirt prioritāti apdraudēto mantojuma vērtību inventarizācijai

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un valsts iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Pasākumi šīs pieejas pieņemšanai darbā ar mantojumu saskaņā ar “Interreg” (ES) projektiem, piemēram, “Trans-Formation du patrimoine”
<http://muap.be/projets/le-projet-trans-formation-du-patrimoine-interreg-iv>

Ieteikums S8

Veicināt vietējo kopienu un pašvaldību īstenotās kultūras mantojuma atjaunošanas iniciatīvas

Līdztekus atzītajam mantojumam ir arī citas nozīmīgas vietas, objekti, paražas, darbības, tradīcijas un cilvēki, kas tās turpina; visu iepriekšminēto iedzīvotāji var atzīt par savu vērtību, zināšanu un uzskatu nepārtrauktas attīstības izpausmi. Jācenšas nodrošināt, ka šie bieži neatzītie mantojuma veidi netiek atstāti novārtā. Jāatbalsta vietējo pašvaldību un iedzīvotāju centieni, izmantojot materiālus un nemateriālus līdzekļus, glābt no aizmirstības lielu daļu kolektīvo atmiņu, dodot priekšroku vismazāk aizsargātajām. Ir svarīgi sniegt atbalstu un nodrošināt palīdzību iniciatīvām, kas, iesaistoties vietējiem iedzīvotājiem, palīdzēs nodrošināt kultūras mantojuma mutvārdu nodošanu un tā saglabāšanu atmiņā. Vietējie iedzīvotāji ir galvenie savas teritorijas vēstnieki, kas darbojas gan savās, gan arī jaunienācēju un tūristu interesēs.

Atbilstošie izaicinājumi	S2	S3	S4	S5	S6	S8	
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>D1</i>	<i>D4</i>	<i>K1</i>	<i>K2</i>	<i>K3</i>	<i>K8</i>	

Darbības virzieni

- Palielināt iedzīvotāju zināšanas un informāciju par mantojumu, lai viņi spētu apzināti līdzdarboties

- Plaši parādīt vietējo kopienu centienus atklāt un atjaunot aizmirsto mantojumu (identificēšana, atklāšana, uzturēšana un popularizēšana)
- Atbalstīt mutvārdu tradīciju nodošanu, balstoties uz vietējo iedzīvotāju pieredzi
- Atbalstīt vietējās atmiņu un vēstures nodošanas iniciatīvas, piemēram, ekskursijas, pierakstu salīdzināšanu un apmaiņšanos ar atmiņu stāstiem, ziņojumus, publikācijas utt.
- Apmācīt iedzīvotājus kļūt par savas teritorijas (pilsētas, apkaimes, uzņēmuma) “vēstniekiem”, lai viņi varētu dalīties zināšanās un plašāk paust savu lepnumu un pieķeršanos teritorijai un tās mantojumam
- Atbalstīt saikņu (intelektuālo, emocionālo, materiālo utt.) radīšanu vai reaktivāciju starp iedzīvotājiem un kultūras mantojumu

Mērķauditorija: vietējie iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Pieklūstamība kā līdzeklis, lai Nantes iedzīvotāji atgūtu pils muzeju, Nante (Francija)
www.chateaunantes.fr/en/access

	Ieteikums S9 Atbalstīt starppaaudžu un starpkultūru projektus mantojuma popularizēšanai
--	--

Jau tagad ir daudz atbalsta un attīstīšanas vērtu starppaaudžu un starpkultūru projektu mantojuma popularizēšanai. Savukārt šie projekti, kuru pamatā ir dialogs, cieņa gan pret pieredzes dažādību, gan atsaucēm uz kultūras mantojumu un apmaiņa, ļauj ieinteresētajiem pilnībā izmantot visu savu potenciālu un veicina sociālo saliedētību.

Atbilstošie izaicinājumi	S1	S3	S4	S5	S6	S8	
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>K2</i>	<i>K4</i>	<i>D1</i>	<i>D3</i>			

Darbības virzieni

- Paplašināt mācību pieredzi, lai bērni un jaunieši mācītos no gados vecākiem cilvēkiem un otrādi: nozīmīgo vietu apsekošana, akmeņkalšana, sausā krāvuma būvniecība un apjumšana, vitrāžas, fotografēšana, vēstures darbsemināri, mantojuma resursu atkārtota digitāla izmantošana utt.
- Veidot klubus, kuros cilvēki var apmainīties ar zināšanām un zinātību
- Dot iespēju cilvēkiem, kas neizmanto jaunās tehnoloģijas, apgūt to izmantošanu
- Atbalstīt dažādību, restaurējot nozīmīgas vietas, attiecībā uz vecumu, sociālo stāvokli, izcelsmi, invaliditātes statusu utt.
- Veicināt viedokļu apmaiņu par mantojuma vietām vai apkaimēm ar jauktām iedzīvotāju grupām (dažādi vecumi, profesijas, izcelsmes utt.)

Mērķauditorija: vietējie iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Praktiski darbsemināri, kuros bērni darbojoties attīsta dažādas prasmes un kuros notiek starppaaudžu pieredzes apmaiņa (Francija)
www.loutilenmain.fr

	Ieteikums S10 Atvieglot un veicināt (publiskās un privātās) partnerības kultūras mantojuma popularizēšanas un konservācijas projektos
---	--

Saistībā ar paplašināto mantojuma un līdzdalību veicinošās pārvaldības koncepciju būtu lietderīgi attīstīt publiskās un privātās partnerības mantojuma popularizēšanas un konservācijas projektos. Līdzdalību veicinošā pārvaldība kā priekšnoteikumu pieņem pilsoniskās sabiedrības un iedzīvotāju iesaistīšanos dažādās procesa stadijās no sākotnējās idejas līdz īstenošanai un finansēšanai. Attiecīgi ir jāsekmē un jāattīsta alternatīvi finansējuma avoti un dažāda veida ieguldījumi, kas ļauj pievērst lielāku uzmanību iedzīvotāju gaidām.

Šiem papildu finansējuma meklējumiem jāpalīdz nodrošināt papildu resursus, un tie nedrīkst kalpot par ieganstu valsts iesaistes pārtraukšanai. Gluži pretēji, šiem jaunajiem darbības veidiem nepieciešami ievērojami valsts ieguldījumi un atbilstoši ētikas kodeksi, lai saglabātu mantojuma būtību, viengabalainību un nozīmi, ņemot vērā saistības ievērot projekta kopīgās vērtības.

Atbilstošie izaicinājumi	S1	S2	S4	S5	S6	S7	S8
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>D1</i>	<i>D5</i>	<i>D7</i>				

Darbības virzieni

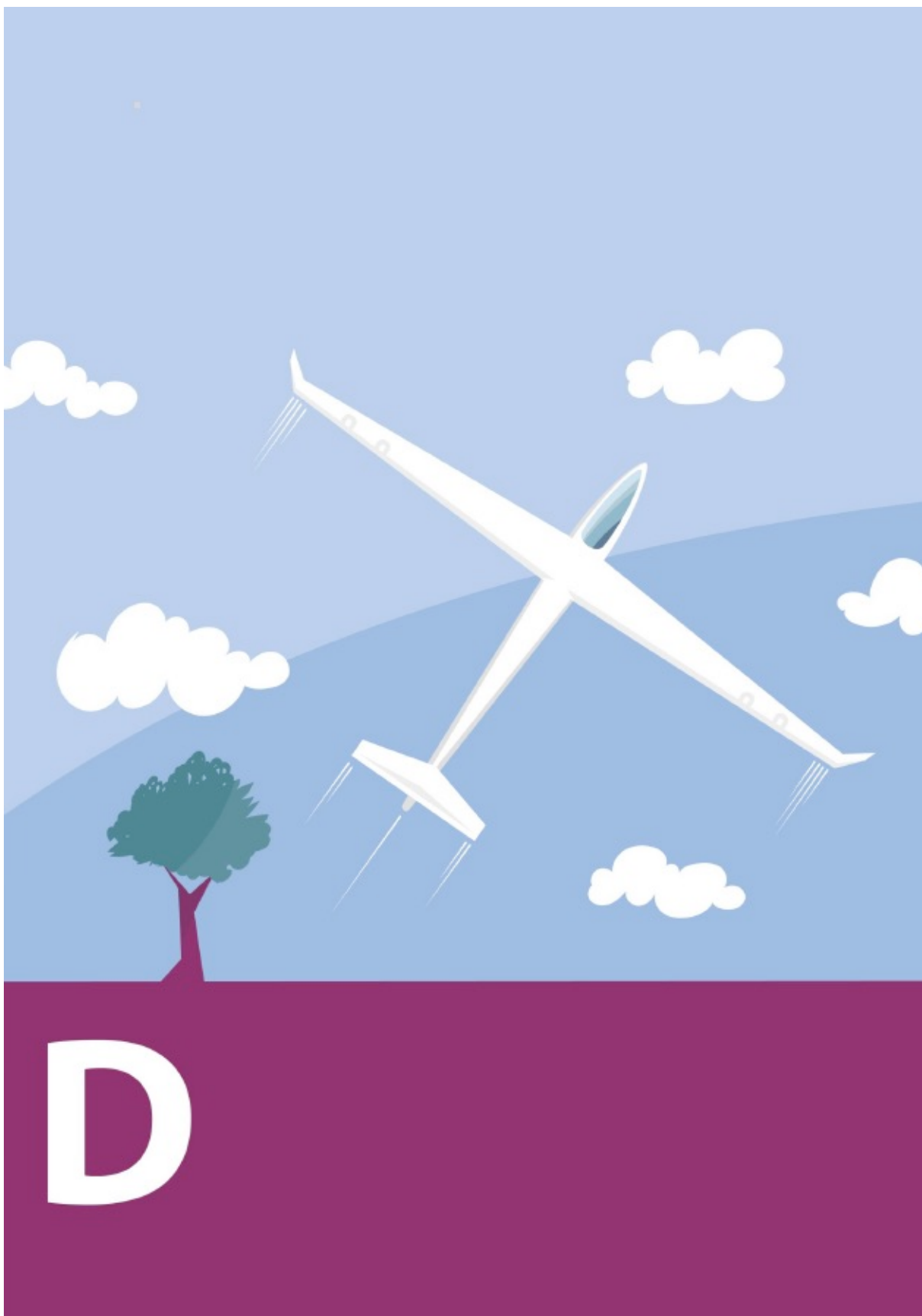
- Identificēt uzņēmumus, kas varētu būt ieinteresēti partnerībā, lai popularizētu mantojumu
- Iesaistīt kompetentās institūcijas (konsulāros dienestus, firmu grupas, sponsoru grupas) partnerību veidošanā un veicināšanā
- Vairot potenciālo partneru izpratni par sabiedrības ieguvumu no mantojuma
- Sagatavot hartas, kurās izklāstītas ētikas normas, kas jāievēro projekta partneriem: ko no viņiem prasa un kādus guvumus viņi var sagaidīt
- Organizēt alternatīvu finansējuma avotu meklēšanu kultūras mantojuma konservācijai un restaurācijai, kā arī *ad hoc* darbībām šā mantojuma vērtības palielināšanai un popularizēšanai
- Veikt atbilstošus pasākumus, lai veicinātu kultūras mantojuma patronāžu un sponsorēšanu
- Atbalstīt mācību darbavietas un darbības, kur brīvprātīgie strādā kopā ar speciālistiem
- Atbalstīt un veicināt brīvprātīgo darbu
- Veicināt visa veida ieguldījumus, piemēram, ieguldot laiku vai materiālus, aizdodot instrumentus u. c.
- Veicināt iedzīvotāju finansiālos ieguldījumus mantojuma projektos, kas viņus ietekmē, lai veidotu atbildības sajūtu un stiprinātu saites ar kultūras iestādēm un valsts iestādēm

(piemēram, kolektīvā finansēšana)

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un valsts iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Loteriju fonds (Apvienotā Karaliste)
www.biglotteryfund.org.uk

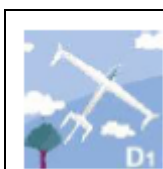
VI.II. TERITORIĀLĀS UN EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS KOMPONENTS (D)

Teritoriālās un ekonomiskās attīstības komponents koncentrējas uz saistību starp kultūras mantojumu un telpisko attīstību, kā arī uz ekonomiku un uz vietējo un reģionālo pārvaldību, ievērojot ilgtspējīgas attīstības principus.

Izaicinājumi

- D1. Iekļaujošākas un vienotākas sabiedrības veidošana
- D2. Labklājības vairošana Eiropā, izmantojot tās mantojuma resursus
- D3. Rūpes par augstu dzīves kvalitāti Eiropā, kas ir saskaņā ar tās kultūru un dabisko vidi
- D4. Saskaņotas konservācijas principa īstenošana
- D5. Rūpes par to, lai mantojumu ņemtu vērā ilgtspējīgas telpiskās attīstības stratēģijās un programmās
- D6. Ilgtspējīgas telpiskās attīstības jautājumu risināšanas spēju pilnveidošana valsts dienestos ar labākas mantojuma izmantošanas starpniecību
- D7. Mantojuma jautājumu risināšanai nepieciešamo spēju saglabāšana un pilnveidošana valsts dienestos
- D8. Mantojuma izmantošanas un atkārtotas izmantošanas palielināšana

Ieteikumi

Ieteikums D1

Popularizēt kultūras mantojumu kā resursu un atvieglot finanšu ieguldījumus

Mantojums ir neaizstājama vērtība ar augstu kultūras, sociālo, vides, ekonomisko un zinātnisko nozīmi. Tā resursi ir ilgtermiņa ieguldījumi, kas veicina teritoriju ilgtspējīgu attīstību un pārvaldību. Mantojuma daudzveidīgo pozitīvo ietekmi uz ekonomikas, kultūras, sociālo un vides jomu var pierādīt ar arvien lielāku liecību klāstu, kas spēj pārliecināt visdažādākos investorus (vietējās pašvaldības, reģionālās iestādes, privātpašniekus, uzņēmējus, filantropus un nevalstiskās organizācijas). Ieguldījums mantojumā ir veids, kā tieši un netieši ieguldīt ekonomikas attīstībā.

Atbilstošie izaicinājumi	D2	D3	D4	D5	D6	D7	
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>S2</i>						

Darbības virzieni

- Atbalstīt un izrādīt projektus, kas saistīti ar mantojumu un kas pienācīgi ievēro mantojuma viengabalainību

- Ieviest vai konsolidēt stimulējošus pasākumus (dotācijas, nodokļu atvieglojumus utt.) kultūras mantojuma saglabāšanai un pārvaldībai, kā arī izglītošanai mantojuma jomā
- Sniegt piemērus, lai parādītu no mantojuma izrietošo pozitīvo ietekmi uz sabiedrību un teritoriju, kā arī uz ieguldījumu atdevi
- Izcelt dažāda veida ieguldījumus projektos, kas saistīti ar mantojumu
- Atbalstīt investīciju projektus kultūras mantojumā (saistībā ar zināšanām un prasmēm) kā stratēģisku faktoru, kas veicina un atbalsta radošu ekonomiku

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemēri

- 2015. gada ziņojums “Cultural Heritage counts for Europe” (Kultūras mantojumam Eiropā piešķir nozīmi) (Eiropa)
www.theheritagealliance.org.uk/cultural-heritage-counts-for-europe/
- “Art Bonus” (Itālija) – nodokļu režīms, kas labvēlīgs kultūras atbalstīšanai ar ziedojumiem
<http://artbonus.gov.it/>

	Ieteikums D2 Atbalstīt un popularizēt mantojuma nozari kā līdzekli darbavietu un uzņēmējdarbības iespēju radīšanai
--	---

Eiropas Savienībā lēš, ka mantojuma nozare tieši nodrošina vairāk nekā 300 000 darba vietu un netieši – 7 miljonus darba vietu. Kā nozare, kas rada daudzas darba vietas, tā aptver plašu profesiju klāstu ar dažādām funkcijām un dažādiem prasmju un kvalifikācijas līmeņiem (konservācija un restaurācija, inženierzinātnes un uzturēšana, administrācija un pārvaldība, apsekošana un popularizēšana, pētījumi, īpaši tehniskie risinājumi, interpretācija un citas darbības, utt.), kas prasa dažādu metožu pārzināšanu. Valsts, privātajā un brīvprātīgā darba sektorā, kā arī saistītajās nozarēs, jo īpaši tūrismā, tirdzniecībā, pētniecībā un izglītībā, var atrast gan pastāvīgu, gan sezonālu vai gadījuma darbu. Ieguldījumi mantojumā veicina nodarbinātību un līdz ar to palīdz izveidot iekļaujošu un vienotu sabiedrību.

Atbilstošie izaicinājumi	D1	D2	D3	D5	D6	D7	
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>K2</i>	<i>K5</i>	<i>S8</i>				

Darbības virzieni

- Atbalstīt attiecības starp mantojuma nozari un institūcijām, kas ir atbildīgas par ekonomiku un nodarbinātību
- Izmantot mantojuma nozari, lai popularizētu profesionālo integrāciju un reintegrāciju
- Atvieglot ļoti mazu, kā arī mazu un vidēju uzņēmumu piekļuvi valsts iepirkumam
- Informēt sabiedrību un nodokļu maksātājus, vēlētos pārstāvjus un lēmumu pieņēmējus par mantojuma ekonomisko un sociālo ietekmi
- Atbalstīt ministriju mantojuma nodaļas, kas atbildīgas par pētniecību un prasmju uzturēšanu

- Ieviest starpnozaru politiku, kas ļautu mantojumam dot ieguldījumu citās nozarēs
- Atbalstīt kultūras mantojuma attīstīšanu ar pakalpojumiem un darbu, kas balstīts pētījumos un zinātnībā

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Ar mantojumu saistīts nodarbinātības plāns, Valonijas pašvaldība (Beļģija, Valonija)
<http://prevot.wallonie.be/alliance-patrimoine-emploi-le-patrimoine-au-service-du-developpement-economique-de-la-wallonie>

	Ieteikums D3 Popularizēt tradicionālās amatniecības prasmes un speciālistus
---	--

Tradicionālās profesijas veicina vietējo attīstību un ilgtspējību, kā arī rada lielu sabiedrības interesi. Uz vietas raisīts dialogs starp speciālistiem un apmeklētājiem (iedzīvotājiem, tūristiem) ir inovatīvs veids, kā pārnest zināšanas un popularizēt profesijas, kas bieži paliek neizprastas. Šajās profesijās tradicionālās metodes tiek apvienotas ar vismodernākajām, un tās varētu būt pievilcīgas jauniešiem. Šādā veidā arī var informēt nodokļu maksātājus par valsts līdzekļu izlietojumu un pārliecināt viņus par mantojuma nozīmīgumu.

Atbilstošie izaicinājumi	D1	D3	D5	D6			
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>K1</i>	<i>K2</i>	<i>K4</i>	<i>K5</i>	<i>K8</i>	<i>S4</i>	

Darbības virzieni

- Plānot darbības, lai popularizētu tradicionālās amatniecības prasmes un speciālistus konkrētā teritorijā
- Atvērt publiskai apskatei izrakumu un restaurācijas vietas (pieminekļus, dārzus, arhīvus, mākslas darbus, artefaktus utt.)
- Atļaut piekļūt akmeņlauztuvēm, botāniskajiem dārziem, muzeju kolekcijām utt.
- Organizēt darbnīcu un laboratoriju atvēršanu publikai un skates

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemēri

- Eiropas Daiļamatniecības dienas (Eiropa)
www.journeesdesmetiersdart.fr/en-europe
- “Denkmal” tirdzniecības izstāde Leipcīgā (Vācija)
www.denkmal-leipzig.com/?language=en

Ieteikums D4**Veikt mantojuma ietekmes pētījumus atjaunošanas, būvniecības, plānošanas un infrastruktūras projektu vajadzībām**

Piemērojot saskaņotas konservācijas principu, mantojuma dimensija ietekmē arī citas nozares, un jo īpaši telpiskajā plānošanā un teritorijas attīstībā mantojums jāuztver kā resurss, nevis kā ierobežojums. Kvalitātes prasības, kas ir pamatā cieņai pret mantojumu un tā vērtības palielināšanai, palīdz sasniegt visaugstāko kvalitātes līmeni.

Atbilstošie izaicinājumi	D2	D3	D4	D5	D6		
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>K5</i>						

Darbības virzieni

- Uzsākt plašāka mēroga mantojuma ietekmes pētījumus
- Atbalstīt rekonstrukcijas un atjaunošanas projektus esošajos mantojuma objektos
- Jaunu būvdarbu vietā, ja tas ir iespējams programmas ietvaros, pārbaudīt un veicināt mantojuma objektu konservācijas un uzlabošanas lietderības analīzi

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemērs

- UNESCO darbības pamatnostādnes Pasaules mantojuma konvencijas īstenošanai (<http://whc.unesco.org/lv/guidelines/>), runājot par efektīvu pārvaldības sistēmu (II.F), nosaka, ka ierosināto pasākumu ietekmes novērtējumi ir būtiski svarīgi visiem pasaules mantojuma objektiem, un tos varētu pielāgot, lai attiecinātu arī uz citām mantojuma kategorijām.

Ieteikums D5**Veicināt mantojuma atkārtotu izmantošanu, kā arī tradicionālo zināšanu un prakses izmantošanu**

Neskatoties uz mantojuma kultūras vērtību, tam ir nenoliedzama ekonomiskā vērtība, kas tiek uztverta nepietiekami un nepareizi. Mantojumam, tāpat kā visām precēm un pakalpojumiem, ir tirgus vērtība, un tas var būt drošs ieguldījums. Nekustamais īpašums ir telpiskās organizācijas neatņemama daļa un palīdz darboties vietējām pašvaldībām. Ja ņem vērā enerģijas patēriņu preces aprites ciklā, ko telpiskās attīstības projektos uzskaita reti, mantojuma izmantošana var dot reālu enerģijas ietaupījumu, enerģijas ziņā kļūstot par labu alternatīvu jaunām būvēm. Kultūras mantojuma atbilstoša atkārtota lietošana ir viens no galvenajiem veidiem, kā novērst demogrāfisko izmaiņu negatīvo ietekmi gan pilsētās, gan laukos.

Atbilstošie izaicinājumi	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>S8</i>	<i>K3</i>					

Darbības virzieni

- Atzīt un popularizēt saskaņotu konservāciju kā mantojuma politikas prioritāti
- Ieviest stimulējošus pasākumus mantojuma uzturēšanai un apkopei
- Konsolidēt valsts tiesību aktus, lai izvairītos no kultūras, kustamā un nekustamā mantojuma vērtību iznīcināšanas
- Veicināt mantojuma atkārtotu izmantošanu jauniem mērķiem, vienlaikus ievērojot mantojuma vērtības

Mērķauditorija: vietējie, valsts un reģiona iedzīvotāji

Darbības piemēri

- Drošu, konservācijas nosacījumiem atbilstošu krātuvju izveidošana, piemēram, Bibraktes arheoloģiskais parks, kā arī konservācijas un izpētes centrs Burgundijā (Francija)
www.bibracte.fr/en

	Ieteikums D6 Nodrošināt, ka mantojums tiek ņemts vērā attīstības, telpiskās plānošanas, vides un enerģētikas politikā
---	--

Saskaņotā pieeja ir galvenais mantojuma politikas princips Eiropā. Valda vienprātība par to, ka mantojumu nevar aplūkot atrauti no tā fiziskā un kultūras konteksta. Apņemšanās veidot augstas kvalitātes dzīves vidi kā priekšnoteikumu pieņem abpusēju pieeju un mantojuma ņemšanu vērā citu nozaru politikā, jo īpaši telpiskās plānošanas, enerģētikas un vides jomā, tostarp lauksaimniecības politikā.

Atbilstošie izaicinājumi	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>S7</i>	<i>K4</i>	<i>K6</i>				

Darbības virzieni

- Visu pārvaldes līmeņu telpiskās plānošanas un vides pārvaldības dokumentos sistemātiski ņemt vērā mantojumu
- Ieviest politiku un pieņemt tiesību aktus, kas veicina saskaņotu pieeju mantojumam
- Veikt eksperimentālas darbības attiecībā uz vecu ēku energoefektivitāti

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Pasaules mantojuma aizsardzības pienākuma iekļaušana attiecīgajos noteikumos (Valonijas Telpiskās plānošanas, pilsētu attīstības, mantojuma un enerģētikas kodeksa 209/1. pants) (Beļģija, Valonija)

	Ieteikums D7 Nemt vērā mantojumu ilgtspējīga tūrisma attīstības politikā
---	---

Tūrismam mēdz būt dažādi veidi, tam ir daudz dažādu mērķauditoriju, un mantojums ir viena no galvenajām vērtībām, ko tūrisms var piedāvāt. Ilgtspējīga tūrisma attīstībai gan jāapmierina apmeklētāju gaidas, gan jā saglabā mantojums un vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitāte. Lēnā patēriņa kustība, materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma vērtības palielināšana, jo īpaši veidojot jaunus stāstījumus, kam pamatā ir vietējo pašvaldību nemateriālais mantojums, amatniecība, ar tradicionālajiem paņēmieniem ražoti produkti, festivāli un paražas, – tas viss veicina ekonomiku, piedāvā tūristiem autentisku kultūras pieredzi, kā arī nostiprina vietējo identitāti un vietējo iedzīvotāju piederības sajūtu reģionam. Lēnā patēriņa kultūras tūrisms sekmē tautu un kultūru satikšanos, kā arī veicina savstarpēju cieņu un sapratni. Ir svarīgi dažādot un efektīvāk popularizēt pieejamos tūrisma objektus, lai mazinātu spiedienu uz vietām, kas piesaista pārāk lielu apmeklētāju skaitu, un pievērstu uzmanību mazāk pazīstamajām. Atkarībā no konteksta tas paredzēs tūrisma darbību veicināšanu, attīstīšanu, regulēšanu vai ierobežošanu.

Atbilstošie izaicinājumi	D1	D2	D3	D4	D5	D6	
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>S4</i>	<i>S6</i>	<i>S8</i>	<i>K3</i>	<i>K7</i>	<i>K8</i>	

Darbības virzieni

- Valsts līmenī sastādīt ar mantojumu saistīta kultūras tūrisma līgumus
- Organizēt tūrisma pasākumus, kuros iekļautas mantojuma vērtības un vietējā zinātība
- Popularizējot tūrismu kādā teritorijā, pamatoti izrādīt tās mantojumu
- Organizēt konsultācijas ar vietējiem iedzīvotājiem, lai veicinātu ilgtspējīgu un atbildīgu tūrismu, kas balstīts uz kultūras mantojuma vērtībām
- Informēt tūrismā iesaistītos (speciālistus, piegādātājus) un vairot viņu izpratni par kultūras mantojumu, tā potenciālu un neaizsargātību
- Attīstīt sadarbību starp profesijām un nozarēm
- Kopīgi izstrādāt tūristiem paredzētus materiālus (ceļvežus, virtuālus ceļvežus, vietējos gidus utt.)
- Novērtēt negatīvo ietekmi un paredzēt ierobežojošus noteikumus

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un valsts iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Eiropas Padomes Kultūras ceļi (Eiropa)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/routes/default_EN.asp

	Ieteikums D8 Aizsargāt, restaurēt un paaugstināt mantojuma vērtību, plašāk izmantojot jaunās tehnoloģijas
---	--

Mantojuma aizsardzība, restaurācija un tā vērtības palielināšana nozīmē, ka, ņemot vērā mainīgo situāciju, pastāvīgi nākas rast jaunus risinājumus, veikt daudznozaru un starpnozaru pētījumus, izmēģināt jaunus modeļus un jaunas metodes, kā arī veicināt jauno tehnoloģiju racionālu izmantošanu.

Atbilstošie izaicinājumi	D2	D4	D6	D8			
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>K5</i>	<i>K6</i>	<i>K7</i>				

Darbības virzieni

- Sadarbībā ar speciālistiem informēt kultūras mantojumā iesaistītos dalībniekus par jaunajām tehnoloģijām, ņemot vērā to potenciālu un ierobežojumus
- Veikt pirmsrestaurācijas pētījumus, izmantojot neinvazīvas tehnoloģijas (digitalizācija, papildinātā realitāte, 3D skeneri, modelēšana, droni, *LiDAR* utt.)
- Izmantot neinvazīvas izpētes metodes nepieejamu vai neaizsargātu vietu pētīšanai
- Vizualizēt mantojumu, izmantojot jaunās tehnoloģijas (modelēšana, 3D druka)

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un valsts iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Arheoloģiskās senvietas arheoloģiskā izpēte, izmantojot *LiDAR* (sal. Stonhendža, Apvienotā Karaliste)
www.wessexarch.co.uk/stonehenge/explore-stonehenge-landscape-lidar-survey

	Ieteikums D9 Izmantot inovatīvas metodes sabiedrības iepazīstināšanai ar kultūras mantojumu, vienlaikus saglabājot tā viengabalainību
---	--

Mantojuma izrādīšanas darbībās jāizmanto inovatīvas metodes un pieejas, taču to izmantošanai jābūt saprātīgai, lai pārvarētu divkāršu izaicinājumu, proti, saglabātu kultūras mantojuma viengabalainību un darītu to pieejamu, cik iespējams, plašākai sabiedrībai.

Atbilstošie izaicinājumi	D3	D4	D5				
<i>Saskarsmes jomas</i>							

Darbības virzieni

Definēt optimālos piekļuves vai apmeklēšanas apstākļus un rast risinājumus to nodrošināšanai
Parādīt telpu vai objektu, kas ir zudis, kļuvis nepieejams, neaizsargāts vai atrauts no konteksta
Atjaunot vai izveidot artefaktus

Organizēt apmeklējumus mazaizsargāto vietu apskatei
Iesaistīt vietējās ieinteresētās puses un iedzīvotājus inovatīvu iespēju radīšanā

Mērķauditorija: vietējie un reģiona iedzīvotāji

Darbības piemēri

- Tiešas alu kopijas (Šovē, Lasko, Altamira)
- Šovē
<http://en.cavernedupontdarc.fr/>
- Lasko
www.lascaux.culture.fr/
- Altamira
http://en.museodealtamira.mcu.es/Prehistoria_y_Arte/la_cueva.html

	Ieteikums D10 Izmantot kultūras mantojumu kā līdzekli, kas piešķirtu reģionam kādu atšķirīgu īpatnību un padarītu to pievilcīgāku un labāk pazīstamu
---	---

Lai arī par mantojumu atzītos kultūras produktus ietekmē vietas un reģioni, kuros tie atrodas, šie produkti arī paši piešķir šīm vietām atšķirīgas un bieži vien noturīgas iezīmes, šādi piedaloties reģiona rakstura veidošanā. Tādējādi gan materiālais, gan nemateriālais mantojums ir vērtība, kura vairo reģiona sociālo un ekonomisko pievilcību un reputāciju un kuras ietekme pieaug apvienojumā ar citiem faktoriem.

Atbilstošie izaicinājumi	D1	D2	D3	D4	D5	D6	
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>K2</i>	<i>K3</i>	<i>K6</i>				

Darbības virzieni

- Identificēt reģiona vērtības, ieskaitot mantojumu visā tā daudzveidībā
- Veikt kritisku un uz nākotni vērstu analīzi, ņemot vērā mantojuma nozares radīto ieguldījumu un intelektuālo atbalstu
- Saglabāt vai pārvietot tradicionālās saimnieciskās darbības
- Izrādīt mantojuma ilgstošo labumu (vietējo resursu izmantošanu, vietējās piegādes un izplatīšanas sistēmas utt.)
- Popularizēt ētiskus zīmolus (tēla pārvaldība, pienācīgi ņemot vērā mantojumu)

- Izstrādāt teritorijas pārvaldības hartu, kurā ņemts vērā mantojums

Mērķauditorija: vietējie un reģiona iedzīvotāji

Darbības piemēri

- “Leader” projekti (Eiropas Savienība). Vietējās rīcības grupas (*GAL*)
www.europe-centre.eu/fr/42/Le_programme_LEADER.html
- Eiropas Padomes vietējās attīstības pilotprojekti (*LDPP*)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/default_en.asp

	Ieteikums D11 Izstrādāt jaunus pārvaldības modeļus, lai nodrošinātu, ka mantojums gūst labumu no jaunajiem uzņēmumiem, kas radušies saistībā ar to
---	---

Mantojums ir galvenā reģiona pievilcības daļa tā iedzīvotājiem, saimnieciskās darbības veicējiem un tūristiem. Pārāk bieži to uzskata par nastu valsts budžetam, atstājot bez ievērības tā netiešo pozitīvo ietekmi uz nekustamo īpašumu, kā arī reģiona ekonomisko un sociālo attīstību. Jauniem pārvaldības modeļiem jā rūpējas par to, lai mantojums vismaz daļēji iegūtu no tā radītās pievienotās vērtības. Šis finansējums vispirms jāizmanto mantojuma konservācijai.

Atbilstošie izaicinājumi	D1	D2	D3	D4	D6		
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>S6</i>	<i>S8</i>	<i>K7</i>				

Darbības virzieni

- Vairoto vietējā ekonomikā iesaistīto cilvēku izpratni un viņiem iedvest atbildības sajūtu par mantojuma ietekmi uz viņu darbībām
- Veicināt tādu mantojuma fondu izveidošanu, kuros var ieguldīt puses, kas piedalās saimnieciskajā darbībā un gūst labumu no mantojuma vērtībām
- Izveidot jaunu ieņēmumu kategoriju, kas paredzēti pieminēto vajadzībām

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un valsts iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Krātuvju digitalizācija – “HEREIN” (Slovākijas Republika)
www.slovakiana.sk
www.opis.culture.gov.sk/uvod

	VI.III. ZINĀŠANU UN IZGLĪTĪBAS KOMPONENTS (K) Zināšanu un izglītības komponents koncentrējas uz saistību starp mantojumu un kopīgām zināšanām, ietverot izpratnes vairošanu, apmācību un pētniecību.
---	--

Izaicinājumi

- K1. Atbalsts sabiedrībai, kas balstās uz kopīgām zināšanām
- K2. Ar mantojumu saistīto zināšanu un prakses identificēšana, saglabāšana, nodošana un kopīga izmantošana
- K3. Izpratnes vairošana par vērtībām, ko sevī nes mantojums
- K4. Mantojumā ieinteresēto pušu pieklūstamības mūžizglītībai nodrošināšana
- K5. Augsta tehniskā līmeņa garantēšana visa veida tradicionālajiem arodiem un amatiem
- K6. Atbalsts starpvaldību sadarbībai, tās nostiprināšana un popularizēšana
- K7. Mantojuma izpētes veicināšana
- K8. Jauniešu piesaistīšana mantojuma jautājumiem

Ieteikumi

	Ieteikums K1 Efektīvāk iekļaut ar mantojumu saistīto izglītību skolu mācību programmās
---	---

Svarīgi jau no agras bērnības mācīt jauniešiem par mantojumu tradicionālajās mākslas un kultūras izglītības programmās. Šo mācību pamatā jābūt daudznozaru un starpnozaru pieejai visiem dažādajiem mantojuma aspektiem. Jācenšas attīstīt atbilstošas prasmes (identificēšanu, analizēšanu utt.) un jāsniedz ievadzināšanas jauniešiem par mākslas izpratni. Šādas mācības arī atbalsta izpratnes veidošanos par arodiem un amatiem, ar tiem saistīto praksi un vēsturi. Šādā veidā ar mantojumu saistītā izglītība palīdz mums labāk izprast savu dzīves vidi un, plašākā ziņā, apkārtējo pasauli. Tā ļauj labāk izprast sevi un citus, veicina savstarpēju cieņu un cieņu pret mūsu dzīves vidi, kā arī palīdz audzināt atbildīgus iedzīvotājus. Šādas mācības var iekļaut skolas oficiālajā mācību programmā vai ārpusklašu nodarbībās. Izglītības procesā var iesaistīties ne tikai skolēni un skolotāji, bet arī vecāki, asociācijas un mantojuma nozare pati par sevi.

Atbilstošie izaicinājumi	K1	K2	K3				
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>S4</i>						

Darbības virzieni

- Pielāgot skolu mācību programmas
- Apmācīt skolotājus, instruktorus utt.
- Veidot dialogu starp izglītības nozari un par mantojumu atbildīgajiem departamentiem, muzejiem, arhīviem, bibliotēkām utt.
- Rosināt starpdisciplinārus izglītības projektus, kuros ietverts mantojums
- Veicināt sadarbību ar asociācijām, vēstures biedrībām utt.
- Izstrādāt ārpusskolas pasākumus: apmeklējumus, ceļojumus, intervijas, dokumentālo filmu skatīšanos
- Uz skolām aicināt mantojuma speciālistus
- Ar mantojumu saistīto digitālo informāciju padarīt atvērtāku, pieejamāku un lietotājiem ērtāku
- Atbalstīt muzeju speciālistu organizētās programmas muzejos

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un valsts iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Mācību materiāla sagatavošana skolotājiem sadarbībā ar “Society of History and Social Studies Teachers” (Vēstures un sociālo zinību skolotāju biedrība) un Izglītības ministriju (Igaunija)

	Ieteikums K2 Istenot pasākumus, kas mudinātu jauniešus praktizēt mantojumu
---	---

Lai panāktu jauniešu lielāku iesaisti mantojuma jautājumos, ir svarīgi ar viņiem runāt, analizēt, kas viņus motivē un demotivē, kā arī kombinēt dažādas pieejas: izglītību, sakaru tīklus, iesaistīšanu pasākumos utt. Turklāt atbilstoši pasākumi var mudināt jauniešus uzsākt jaunu ar mantojumu saistītu praksi vai pilnveidot jau esošo.

Atbilstošie izaicinājumi	K2	K3	K8				
<i>Saskarsmes jomas</i>							

Darbības virzieni

- Ieviest caurlaides konkrētām vecuma grupām kultūras pasākumu vai mantojuma vietu apmeklēšanai un izvērtēt šīs darbības veiksmīgumu
- Veicināt jauniešiem paredzētu pasākumu organizēšanu
- Piedāvāt bezmaksas apmeklējumus vai samazināt ieejas biļešu cenas
- Apspriežoties ar jauniešiem, izstrādāt stimulējošus pasākumus
- Popularizēt un veicināt jauniešu praksi (plašsaziņas līdzekļi, konkursi)
- Organizēt netradicionālus pasākumus, kuru pamatā ir mantojums

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemēri

- Kultūras mantojuma radītāju konkurss bērniem un jauniešiem Eiropas Kultūras mantojuma dienās Somijā
www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Cultural-Heritage-Makers2015_Instructions.pdf

	Ieteikums K3 Veicināt radošumu, lai piesaistītu mantojuma auditorijas uzmanību
---	---

Sabiedrības gaidas mainās atbilstoši izmaiņām sabiedrībā un tehnoloģiskajā attīstībā. Ar mantojumu saistītais izaicinājums ir, kā piesaistīt un noturēt plašas auditorijas uzmanību, izpaužoties radoši, piedāvājot līdzekļus mantojuma izpratnei un radot vēlmi papildzināt pieredzi un to atkārtot. Šī sarežģītā mērķa sasniegšanai ir vajadzīgs dialogs starp mantojuma pasauli, tās cieņas garantu un mūsdienu jaunrades pasauli (kino, mūzika, literatūra, jaunās tehnoloģijas, dizains, datorspēles utt.). Turklāt pats mantojums ir plašas sabiedrības acīs izceļamu zinātnisko un tehnisko inovāciju avots.

Atbilstošie izaicinājumi	K1	K2	K3	K4			
<i>Saskarsmes jomas</i>							

Darbības virzieni

- Izcelt savstarpējo saistību starp mantojumu un vismodernākajām tehnoloģijām arheoloģijas, konservācijas un restaurācijas jomā
- Izrādīt mantojumu kultūras vai tūrisma pasākumos
- Izstrādāt interaktīvus rīkus, kas varētu izpratni vai rosinātu zināšanu apguvi
- Veicināt tādu spēļu izveidi, kas koncentrētos uz mantojumu un tā vērtībām
- Organizēt daudznozaru pasākumus (dzīvā izklaide, ielu māksla, vizuālā māksla utt.), kas pamatotos uz mantojumu un paustu nozīmīgās vietas mantojuma vērtību.

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un valsts iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Salu anatomija, Visa (Horvātija)
www.anatomija-otoka.com/

Ieteikums K4**Nodrošināt vislabākos apstākļus ar mantojumu saistīto nespeciālistu un citu nozaru speciālistu apmācīšanai**

Daudzi cilvēki, kaut arī paši nav pilntiesīgi kultūras mantojuma speciālisti, ir iesaistīti, dažkārt netieši, kultūras mantojuma nozarē; tie ir īpašnieki, sezonas strādnieki, praktikanti, brīvprātīgie palīgi un citu nozaru speciālisti (izmitināšana, tūrisms, agrotūrisms, komunikācijas, bankas, apdrošināšana un citas kultūras jomas, kā arī ārkārtas dienesti katastrofu gadījumā utt.). Ir svarīgi vairo šo cilvēku izpratni par mantojumu un sniegt viņiem pamatzināšanas, ļaujot izprast kontekstu vai nodrošinot apmācību. Šāds darbs varētu būt daļa no speciālistu funkcijām.

Atbilstošie izaicinājumi	K1	K2	K3	K4	K5		
<i>Saskarsmes jomas</i>							

Darbības virzieni

- Organizēt apmācības/ievadnodarbības, kas būtu stimuls vietējiem gidiem, sezonas strādniekiem, praktikantiem un pakalpojumu sniedzējiem
- Izstrādāt nodarbības iepazīstināšanai ar vietējā mantojuma identificēšanas un novērtēšanas pamatiem
- Ieviest izpratnes vairošanas nodarbības, kas paredzētas mantojuma īpašniekiem
- Iesaistīt speciālistus zināšanu un prasmju nodošanā
- Veicināt mantojuma atklāšanu, piesaistot speciālistus
- Atbalstīt to, ka nespeciālistus apmāca speciālisti
- Iekļaut mantojumu un tā īpatnības ārkārtas situācijas pasākumu plānos

Mērķauditorija: vietējie, reģiona un valsts iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Iniciatīva “Europe Tour”, kas dod iespējas lauku rajoniem attīstīt kultūras tūrisma potenciālu (lai uzlabotu lauku kultūras tūrisma rajonos esošo ieinteresēto pušu profesionālo kvalifikāciju)
www.europetour.tips

Ieteikums K5**Dažādot mantojuma speciālistu apmācības sistēmas**

Arodi un amatniecība attīstās, un profesionālās darbības attīstība vairs nav tik lineāra un kļūst sarežģītāka, tā prasa mūžizglītību, pielāgošanos jaunām situācijām vai pārkvalifikāciju. Mantojuma nozarei, kas ir ļoti daudzveidīga, ir nepieciešami vispārēja profila darbinieki ar atvērtu domāšanu, kuri guvuši labu pamata apmācību un spēj mainīties. Lai nodrošinātu

izcilību, ir nepieciešami arī speciālisti vismodernākajās jomās. Mantojuma jomā, tāpat kā citās nozarēs, ir skaidri izteikta virzība uz duālo izglītību un izpratni par nozīmi, kāda piemīt zināšanu un prasmju atjaunināšanai. Šis konteksts liek dažādot apmācības sistēmas (speciālistu apmācības centri, īpaša mācekļu prakse jauniešiem, darba un mācību apvienošana, mobilitāte, skolas un universitātes, mācīšanās darbā utt.) un veidot sakaru tīklus.

Atbilstošie izaicinājumi	K1	K2	K3	K4	K5		
<i>Saskarsmes jomas</i>							

Darbības virzieni

- Sniegt informāciju par esošajām sistēmām un stimulējošiem pasākumiem valsts un Eiropas līmenī
- Izvērtēt, analizēt speciālistu apmācību un rosināt uzlabojumus tajā
- Nodrošināt atbilstošu pasākumu ilgtspējību
- Atbalstīt individuālo mācību kontu plašu izmantošanu
- Uzlabot sadarbību starp universitātēm, skolām un mācību centriem
- Nodrošināt koordināciju starp apmācības sistēmām un profesionālajiem tīkliem
- Ar ekspertu atbalstu organizēt mācīšanos darbā (tematiski, tehniski un specifiski jautājumi, pašreizējā situācija, dialogs starp nozarēm vai sektoriem utt.)
- Ieviest dotācijas speciālistiem
- Izmantot programmas “Erasmus+” sniegtās iespējas
- Gan valsts, gan starptautiskajā mērogā atbalstīt labas prakses apmaiņu un mobilitāti, kas attiecas uz mācekļiem, jauniešiem speciālistiem un mūžizglītību
- Atbalstīt darbaudzināšanu Eiropā

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemēri

- “Erasmus for apprentices” (2016) – 11 Francijas un Vācijas uzņēmumu veikts pilotprojekts
www.agence-erasmus.fr/projet/39/l-erasmus-des-apprentis-le-projet-euroapprentissage
- Mantojuma akadēmija Krakovā
<http://mck.krakow.pl/a-post-graduate-studies>

	Ieteikums K6 Izveidot zināšanu bankas par vietējiem un tradicionālajiem materiāliem, paņēmieniem un zinātību
---	---

Izžušanas risks, kas jo īpaši apdraud daudzus pārmantotos arodus un praksi, nozīmē, ka ir steidzami jāveido vai jāturpina pilnveidot īpašas konservācijas vietas un zināšanu bankas, kas paredzētas materiāliem, paņēmieniem un zinātībai, rūpēs par to, lai tie netiktu atrauti no zināšanām, modeļiem un darba procesiem. Papildinot esošās datubāzes, mērķis būtu saglabāt paraugus un uzglabāt, atjaunināt un plaši izplatīt datus un informāciju. Lai stimulētu idejas, šī

kopīgā atmiņa jāizrāda un jāpopularizē kā iedvesmas avots. Tā ir paredzēta arī (labas) profesionālās prakses nostiprināšanai.

Atbilstošie izaicinājumi	K2	K3	K4				
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>S4</i>	<i>D2</i>	<i>D7</i>				

Darbības virzieni

- Izveidot īpašas vietas gan tradicionālo, gan mantojuma pārvaldības gaitā radīto zināšanu un zinātības konservācijai
- Izmantot jaunās tehnoloģijas, lai dokumentētu un saglabātu zinātību
- Izveidot Eiropas prasmju un zinātības centru
- Izveidot un paplašināt materiālu bibliotēkas

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Nemateriālās kultūras mantojuma centrs, Etnoloģijas un folkloras izpētes institūts (Horvātija)
http://ief.academia.edu/Departments/Institute_of_Ethnology_and_Folklore_Research_Zagreb_Croatia

	Ieteikums K7 Nodrošināt, ka tiek tālāk nodotas zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas tradicionālajos arodos
---	--

Zināšanu un prasmju, kas nepieciešamas tradicionālajos arodos, nodošana ir būtiska, lai nodrošinātu mantojuma saglabāšanu, bet šīs zināšanas un prasmes ir trauslas, un tās var zaudēt vienas paaudzes laikā, pensionējoties un slēdzot uzņēmumus. Nodrošana pati par sevi ir turības avots un Eiropas kultūras mantojuma daļa, un tā varētu būt pievilcīga jauniešiem vai cilvēkiem, kas maina nodarbošanos. Šīs nodošanas nodrošināšana un garantēšana arī palīdzēs nodrošināt tādas ilgtspējīgas darbavietas un darbības ar augstu mantojuma vērtību, kurām bieži vien ir atdzimšanas potenciāls.

Atbilstošie izaicinājumi	K1	K2	K3	K4	K8		
<i>Saskarsmes jomas</i>	<i>S4</i>						

Darbības virzieni

- Atbalstīt amata meistarus, lai nodrošinātu zināšanu un prasmju nodošanu
- Apstiprināt pasākumus, kas gados jauniem cilvēkiem atvieglo darbnīcu pārņemšanu
- Palīdzēt firmām pieņemt darbā jauniešus
- Organizēt izstādes un skates
- Ar konkursu starpniecību popularizēt stimulējošus pasākumus
- Izrādīt amatniecību (skolās, plašsaziņas līdzekļos utt.)

- Paralēli datorizētai projektēšanai mācīt un praktizēt roku darbu (skices, mērījumi utt.)
- Atbalstīt tradicionālās amatniecības mācību centru izveidi un paplašināšanu
- Atbalstīt Eiropas Tradicionālo amatniecības prasmju fondu (*FEMP*)

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemērs

- “Fornverkaskólinn” www.glaumbaer.is/fornverkaskolinn

	Ieteikums K8 Garantēt to speciālistu kompetenci, kas strādā ar sarakstā iekļauto mantojumu
---	---

Mantojumam, jo īpaši tam, kas iekļauts sarakstā, nepieciešama kvalificētu speciālistu iesaistīšanās. Ņemot vērā daudzu amatu izzušanu un uzņēmumu slēgšanu, vajadzīgi steidzami pasākumi, lai definētu standartus, garantētu noteiktu kompetences līmeni jebkuram iesaistīšanās pasākumam un paaugstinātu kvalitāti, izstrādājot kvalifikāciju un sertifikāciju. Mūsdienās ir svarīgi, lai Eiropas līmenī notiktu koordinēšana un saskaņošana.

Atbilstošie izaicinājumi	K1	K2	K3	K4	K5		
<i>Saskarsmes jomas</i>							

Darbības virzieni

- Ieviest kārtību, kā pārbaudīt ar sarakstā iekļautajām vērtībām strādājošo speciālistu kompetenci
- Veicināt ievēlēto pārstāvju un vietējo pašvaldību iesaistīšanos
- Iesaistīt privāto sektoru un vairot atbildības sajūtu starp projektu iniciatoriem un uzņēmumiem
- Nodrošināt konsultācijas starp kompetentajiem departamentiem: nodarbinātībā, apmācībā, uzņēmējdarbībā un kultūrā
- Apstiprināt (vietējo pašvaldību) atbalsta pasākumus kvalitatīviem uzņēmumiem

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Būvamatniecības un mazo uzņēmumu federācija (*CAPEB*) (Francija)
www.capeb.fr/

	Ieteikums K9 Izstrādāt studiju un pētniecības programmas, kas atspoguļo mantojuma nozares vajadzības, un dalīties ar secinājumiem
---	--

Mantojums nepārtraukti attīstās. Tā darbības un zināšanu lauks pēdējās desmitgadēs ir ievērojami palielinājies. Ar mantojumu saistīto zināšanu daudzveidība izriet no vairākiem darbu veidiem (dokumentāls, zinātnisks, tehniskās izpētes u. c.), ko veic mantojuma speciālisti, universitātes, īstenojot pētījumus dažādās jomās (dabaszinātnēs, eksaktajās zinātnēs, humanitārajās zinātnēs, sociālajās zinātnēs utt.), ko piemēro konkrētā jomā vai programmas daļā, un no nespeciālistu veiktajām darbībām. Problēmas mainās atkarībā no attiecīgajiem ar mantojumu saistītajiem jautājumiem. Sabiedriskā labuma vārdā jāatbalsta darbs, kas atspoguļo nozares realitāti un vajadzības, vienlaikus saglabājot akadēmisko pētījumu neatkarību. Valstu un Eiropas līmenī nepieciešami daudzozaru pētījumi, lai apmierinātu aizvien sarežģītāko pieprasījumu pēc ilgtspējīgas mantojuma nodošanas nākamajām paaudzēm. Rezultāti jāizplata, ar tiem jādalās, tie jāapspriež un, cik iespējams, jāiekļauj procesā, kas nodrošinās ilgtspējību.

Atbilstošie izaicinājumi	K2	K3	K4	K5			
<i>Saskarsmes jomas</i>							

Darbības virzieni

- Identificēt atbilstošus virzienus šīm pētniecības studijām un tēmām (augšupēja un lejupēja pieeja)
- Veicināt starpnozaru un starptautisku pieeju mantojumam
- Pētīt, kā mantojums var palīdzēt apmierināt citu nozaru vajadzības
- Izplatīt pētījumu rezultātus speciālistu, lēmumu pieņēmēju un lietotāju vidū
- Izvērtēt un nodrošināt pētījumu ilgtspēju
- Ieviest tematiskas studiju programmas vairākos reģionos
- Izstrādāt informēšanas programmas (lekcijas, kursi, radio un televīzijas programmas, publikācijas īpašām lasītāju grupām utt.)
- Atvērt sabiedrībai pētniecības centrus
- Organizēt publiskas tikšanās starp speciālistiem, pētniekiem un lietotājiem (mantojuma jautājumi un debates)
- Izcelt tēmas, kas vieno jomas (zinātne un mantojums, inovācijas un mantojums)
- Palīdzēt attīstīt tīklā balstītu Eiropas un starptautisko pētnieku sadarbību

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemēri

- “Herito” – pētniecība un izdevējdarbība (ICC, Krakova, Polija)
<http://mck.krakow.pl/en>
- Sv. Nikolaja baznīcas Augstā altāra retabla interaktīvās izpētes un konservācijas projekts Tallinā – “HEREIN” (Igaunija)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Eiropas projekts “Climate for Culture” (Klimats kultūrai), kura mērķis ir novērtēt klimata pārmaiņu ietekmi uz kultūras mantojumu
www.climateforculture.eu

Ieteikums K10

Veicināt un atbalstīt sakaru tīklu veidošanu

Mantojuma nozarē aktīvi darbojas vairāki simti sakaru tīklu reģionālā, valsts, Eiropas un starptautiskā līmenī. Dažāda veida sadarbības tīklos sastopas ieinteresētās puses no attiecīgajām nozarēm, arodiem un amatiem, kam ir kopīgas bažas vai kas strādā pie konkrētiem projektiem vai tēmām. Sakaru tīkli galvenokārt ir sadarbības veids, kas bieži vien ir neformāls, bet vienmēr konstruktīvs. Visbiežāk tie saviem dalībniekiem nodrošina informācijas un diskusiju platformu par visiem viņus kopīgi interesējošajiem jautājumiem. Daži ir izveidojuši federācijas, daži ir starptautisko domnīcu daļa, bet galvenie sadarbības tīkli ir jāapzinās kā partneri un jānodrošina, ka to balsis mantojuma nozarē tiek uzklautas. Sakaru tīklu veidošana pati par sevi ir dinamiska – vieni tīkli izzūd, to vietā tiek radīti vai jārada citi.

Atbilstošie izaicinājumi	K1	K2	K3	K4	K5		
<i>Saskarsmes jomas</i>							

Darbības virzieni

- Nodrošināt palīdzību sakaru tīklu veidošanā
- Atzīt esošos tīklus un atvieglot to attīstību
- Izveidot sakarus ar esošajiem tīkliem citās nozarēs, ar kurām ir kopīgas intereses
- Izveidot dialogu starp tīkliem un apsvērt kopīgus saskaņotus darbības virzienus

Mērķauditorija: vietējie, reģiona, valsts un Eiropas iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Starpkultūru saskarsmes centru asociācija (ACCR)
www.accr-europe.org/?lang=en

Ieteikums K11

Pētīt mantojumu kā zināšanu, iedvesmas un radošuma avotu

Mūsdienās mantojums vairs nav tikai līdzeklis nostalgijas radīšanai vai uzturēšanai. Mantojums ir bezgalīgs zināšanu, zinātības, attieksmes un sasniegumu avots, kas pauž cilvēka radošās izdomas spēju visā tās daudzveidībā. Pats par sevi tas ir gadsimtu gaitā radīto inovāciju rezultāts, kā arī zināšanu un iedvesmas avots.

Atbilstošie izaicinājumi	K1	K2	K3	K4	K5		
<i>Saskarsmes jomas</i>							

Darbības virzieni

- Izmantot mantojuma vietas kā mākslinieku uzturēšanās vietas, lai skaidrotu, ko šīs vietas nozīmē
- Pretstatīt mantojumu un mūsdienu objektus
- Izveidot mantojuma atklāšanas darbnīcas, kas veltītas amatniekiem un autoriem

Mērķauditorija: vietējie un reģiona iedzīvotāji

Darbības piemērs

- Jauni tradicionālo materiālu izmantošanas veidi (korķis un kaņepes kā siltināšanas materiāls)
www.culturecommunication.gouv.fr/content/download/85188/640921/version/4/file/Fiche+conseil+-+Restaurer+un+batiment+traditionnel.pdf

A PIELIKUMS

Izvērtēšanas procedūra un rādītāju izmantošana saskaņotā pieejā mantojumam

Bojans Radejs [Bojan Radej], Slovēnijas Vērtēšanas biedrība, Ļubļana

Jelka Pirkoviča [Jelka Pirkovič], Ļubļana

Stratēģija pievēršas mantojuma pārvaldības koncepcijai saskaņā ar trim komponentiem: sociālo komponentu (S), teritoriālās un ekonomiskās attīstības komponentu (D) un zināšanu un izglītības komponentu (K), kas kopā veido pielāgotu izvērtēšanas sistēmu. Lai arī šis dalījums var būt nedaudz patvaļīgs, šos trīs komponentus var uzskatīt par trim svarīgākajiem mantojuma pārvaldības aspektiem, kas ir savstarpēji neatkarīgi, jo tie aptver trīs ļoti atšķirīgus mantojuma aspektus. Tiem ir unikāls loģiskais pamats, un to pamatmērķi lielā mērā ir viens no otra neatkarīgi. To intervences loģika (mērķu sasniegšanas veids) ir autonoma, un tie raksturo neatkarīgas pieejas mantojuma pārvaldībai.

Sociālais komponents attiecas uz mantojuma pasākumu saskaņošanu ar Eiropas vērtībām, kas paredz vairāku identitāšu un arī kultūras dažādības atzīšanu. Mantojuma sociālā prioritāte tiek īstenota, veicinot dažādību, radot iespējas mantojuma kopienām un atbalstot līdzdalību veicinošu pārvaldību.

Teritoriālās un ekonomiskās attīstības komponents ir saistīts ar lielākas nozīmes piešķiršanu mantojuma vadītai ilgtspējīgai teritoriālajai un ekonomiskajai attīstībai. Galvenie virzītājspēki šai saistībā ir uz iekšējo potenciālu balstīta vietējā ekonomika, kā arī tūrisms un nodarbinātība, kurā ietilpst mantojuma jautājumi.

Zināšanu un izglītības komponents attiecas uz izglītību, pētījumiem un mūžizglītību mantojuma vajadzībām un ar tā starpniecību. Starp mantojuma pārvaldības trešā komponenta galvenajiem virzītājspēkiem ir mantojuma zināšanu centru veidošana un jaunu izglītības un pētniecības programmu izstrāde.

Mantojuma pārvaldība notiek atsevišķi (vai pa vertikāli) saskaņā ar šiem trim komponentiem, tiem nepārklājoties, arī rezultāti būs atsevišķi un nesaskaņoti. Kaut arī mantojuma pārvaldības vertikālie jautājumi ir pamatoti un saprātīgi, tie nedod izpratni par nozīmīgiem mantojuma veidošanas horizontālajiem aspektiem. Piemēram, izglītībai ir spēcīga ietekme gan uz attīstības potenciālu, gan uz sabiedrības tendencēm un otrādi. Līdz ar to trīs mantojuma pārvaldības komponenti ir jāformulē tā, lai ņemtu vērā to konverģences sfēras. Tas ir priekšnoteikums, ja vēlamies sasniegt saskanīgus, ilgtspējīgus, teritoriāli un sociāli vienotus rezultātus. Līdz ar to šādi raksturotie komponenti kopā ar to saskarsmes jomām izceļ ar mantojuma starpnozaru pārvaldību saistītās vajadzības un ietekmi.

Ir četras galvenās saskarsmes jomas, kas jāņem vērā, veidojot mantojuma pārvaldības jēdzienu: starp S un D; starp D un K; starp K un S; starp S, D un K.

Horizontālās saskarsmes jomas starp S un D aptver tās jaunās pieejas mantojuma jautājumu pārvaldībai, kas atrodas krustpunktā starp lielākas demokrātijas nodrošināšanu, līdzdalību, ar pieeju mantojumam saistīto iespēju palielināšanu un no mantojuma izrietošo ar ekonomiku saistīto iespēju vairošanu. Jomas, kurās šie divi komponenti pārklājas, ir ilgtspējīga teritoriālā attīstība un mantojumam atbilstoši inovatīvi ekonomikas un finanšu modeļi, un tām jābalstās uz vietējā potenciāla aktivāciju, lai popularizētu vietējās vajadzības.

Horizontālajās saskarsmes jomās starp D un K ņem vērā ar mantojumu saistīto zināšanu, metožu un prasmju uzturēšanu un pārņemšanu, lai šīs tēmas tālāk attīstītu. Tiltus starp abiem komponentiem veido jaunie informācijas tehnoloģiju rīki, kas lietotājus saista ar mantojumu, jaunām prasmēm, jauniem mantojuma produktiem un pakalpojumiem.

K un S horizontālās saskarsmes jomas attiecas uz apmaiņu ar popularizēšanas un izpratnes vairošanas praksi, kā arī uz mantojuma pārvaldības noteikumiem. Šajās saskarsmes jomās svarīgākā nozīme ir izglītībai un izpratnes vairošanai par tiesībām, pienākumiem, ko mantojums rada ieinteresētajām pusēm, un vērtībām, kuras mantojums rada jaunajai paaudzei.

Visbeidzot, horizontālajām saskarsmes jomām starp K, D un S ir potenciāls, lai pilnībā īstenotu mantojuma starpnozaru un daudzfunkcionalitātes aspektus un dotu ieguldījumu centienos stiprināt Eiropas vērtības un identitāti.

Kad mantojuma pārvaldībā visos trīs komponentos tiek gūti izcili rezultāti, nozaru pasākumi, kurus izvērtē atsevišķi, ir ļoti efektīvi. Ja mantojuma pārvaldība ir ļoti efektīva tikai vienā vai divos, bet ne visos trīs komponentos, nozaru (vertikālie) sasniegumi nav pietiekami līdzsvaroti. Lai sasniegtu integrācijas mērķi, rūpīgi jāizvērtē nozaru vai sākotnējais līdzsvars starp visiem trim komponentiem.

Kad mantojuma pārvaldībā trīs komponentu saskarsmes jomās tiek panākti izcili rezultāti, pārvaldību var uzskatīt par ļoti vienotu. Tas nozīmē, ka nozaru politikas sekundārā ietekme uz komponentu mijiedarbību ir ļoti pozitīva. Ja divi komponenti pārklājas asimetriski, viens komponents otru ietekmē ļoti pozitīvi, turpretim otra komponenta ietekme ir ļoti negatīva. Tas attiecas uz saskarsmes jomām starp atsevišķiem ekonomikas projektiem un kultūras mantojumu, kur saskarsmes jomas var būt samērā lielas, bet pušu ieguvums nav vienāds. Līdz ar to ieguvumi nav savstarpēji. Tie nevairo abu pušu iespējas, tāpēc, neskatoties uz efektivitāti šaurā nozīmē, tie nespēj radīt savstarpēju uzticēšanos un mudināt kopīgam darbam.

Ja saskarsmes jomas ir tik vienotas, ka apmierinātas ir abas puses, mantojuma pārvaldībā var rasties sinerģijas. Kad ar mantojuma politiku ir panākts patiess līdzsvars un augsts sinerģijas līmenis, var runāt par saskaņotu mantojuma pārvaldību.

Šī saskarsmes jomu pieeja paredz trīs saskaņotas plānošanas virzienus un kohēzijas izvērtēšanu mantojuma pārvaldībā.

1. Ko tieši cenšas panākt ar mantojuma politiku? Te mēs runājam par vertikālo virzienu: tā attiecas uz parasto, lineāro intervences loģiku (šādā secībā: problēmas noteikšana, stratēģija, mērķis, rīcība, ietekme) un uz rezultātiem balstītu izvērtēšanu (lietderība, efektivitāte, atbilstība).
2. Horizontālais virziens ietver divus aspektus:
 - a) kā katra mantojuma nozare ietekmē pārējās;
 - b) kā ar mantojumu nesaistītās nozares (rūpniecība, lauksaimniecība, tūrisms, izglītības politika utt.) ietekmē mantojuma nozari un tās mērķus.
3. Šo pieeju var saukt par mantojuma pārvaldības koncepciju. Šī jaunā koncepcija ir pieņemta, izstrādājot stratēģiju, un to var izmantot arī valsts, vietējā un projektu līmenī. Īstenošanas posmā tā labi palīdz izvērtēt mantojuma pārvaldības ietekmi gan uz politikas vertikālajiem, gan horizontālajiem intervences pasākumiem.

Saskaņotajai pieejai mantojuma stratēģijā ir divi galvenie mērķi: plānošana un izvērtēšana.

Tai ir raksturīga inovatīva un sasaistoša intervences loģika, kas palīdz projektēt mantojuma politiku, gūstot rezultātus, kuros ir vairāk sinerģijas (plānošana), un šī intervences loģika tiek ņemta vērā stratēģijas projektā.

Stratēģija ir izvērtēšanas rīks, ar kuru var efektīvi sintezēt novērtējuma rezultātus, un tas nodrošina, ka izvērtējums kļūst svarīgs lēmumu pieņemšanai vidējā un stratēģiskā līmenī. Pagaidām stratēģijas projektā šī sintētiskā vērtēšanas koncepcija vēl nav pilnībā saskaņota.

Sinerģiskā intervences loģika lieti noder stratēģiskajā līmenī, bet tā ir svarīga arī kopumā, jo to var izmantot citos līmeņos. Ierosinātais rīks ir piemērots, pārvaldot valsts lietas, kur izaicinājumi rodas galvenokārt horizontālā līmenī un risinājumi ir atkarīgi no sinerģijas ar pasākumiem vairākās citās nozarēs, nevis tikai no konkrētās nozares politikas. Panākot sinerģiju, pat mazāk pamanāmajās nozarēs ar vāju starta kapitālu var gūt nozīmīgus rezultātus vidējā termiņā un ilgtermiņā.

Jaunā pieeja⁷ politikas ietekmes izvērtēšanā pārsniedz standarta loģiku, kas pamatojas uz rezultātiem. Standarta pieeja ir vērtīga, bet, veicot rezultātu rūpīgu sintēzi, no viena un tā paša informācijas kopuma var iegūt daudz vairāk. Šādi rīkojoties, var iegūt stratēģisku pārskatu par sarežģītu situāciju.

Stratēģijas sākuma daļā ir aplūkoti konceptuālie un stratēģiskie jautājumi, un turpmākajā daļā ir sistemātiski izskatīti darbības jautājumi, atstājot daudz brīvas telpas īpašām vajadzībām un kontekstam, kas jāņem vērā valsts un zemākos līmeņos.

Principā stratēģija jāpapildina ar rādītāju sistēmu, lai uzraudzītu mantojuma politikas īstenošanu dažādās jomās. Vispārīgās pamatnostādnes mantojuma politikas ietekmes izvērtēšanai, visticamāk, atbilst standartnoteikumiem par mantojuma politikas ietekmes izvērtēšanu. Īpašu izvērtēšanas (un politikas) sistēmu valsts un reģionālā/vietējā mantojuma vērtēšanas mērķiem var sagatavot atsevišķi.

Īstenošanas posmā saskaņota pieeja ir svarīga pat tad, ja nav pilnībā funkcionējošas uzraudzības un informācijas sistēmas, jo vērtēšanu var veikt kvalitatīvi, ekspertiem kvalitatīvi izvērtējot (izvērtējums – pozitīvs/negatīvs/neitrāls/nav attiecināms) atsevišķas darbības, kas izriet no konkrētiem ieteikumiem par stratēģijā noteikto izaicinājumu risināšanu.

Vispirms jauno izvērtēšanas pieeju var pārbaudīt, novērtējot dažus labākās prakses gadījumus, kas apkopoti, lai ilustrētu stratēģijas būtību. Pēc tam pozitīvo pieredzi var padarīt par normu. Apmācība būtu ieteicama; tomēr metodika ir vienkārša, pārredzama, un to var izmantot bez maksas saskaņā ar “Creative Commons 2.5” licenci bezpeļņas vajadzībām pat bez īpašas apmācības.

Trīs stratēģijas komponentu horizontālās saskarsmes jomas un ar tām saistītie ieteikumi un izaicinājumi ir parādīti tradicionālajā Leopolda matricā, kas parāda mantojuma politikas pasākumu paredzamo ietekmi Eiropas līmenī.

⁷ Skatīt plašāk Radej B. (2014) *Social complexity: operational definition*, Ļubļana, Slovēnijas Izvērtēšanas biedrības darba dokumenti, 7/2; vai Radej B., Jazbinšek K. Ž., Dolinšek M. (2015) *Measuring Smartness of Innovation Policy*, *Asia-Pacific Tech Monitor*, 2015. gada jūnijs – septembris.

1. tabula. Eiropas kultūras mantojuma stratēģija 21. gadsimtam. Saskarsmes jomu Leopolda matrica (saiknes) (ieteikumi x izaicinājumi), kas attiecas uz trīs stratēģijas komponentiem

Izaicinājumi**		Sociālais								Attīstības								Zināšanu							
Ieteikumi*		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8
S1	Sociālais		X		X		X		X	X		X						X		X					
S2		X	X			X		X		X		X						X		X					
S3		X	X	X	X	X	X	X	X	X								X		X			X		
S4		X	X	X	X	X	X	X	X									X	X	X					
S5		X		X		X	X	X	X	X						X		X						X	
S6		X	X		X	X	X	X		X						X		X					X		
S7			X		X	X	X	X	X			X						X	X	X					
S8			X	X	X	X	X		X	X			X					X	X	X					X
S9		X		X	X	X	X		X	X		X							X		X				
S10		X	X		X	X	X	X	X	X				X		X									
D1	Attīstības		X								X	X	X	X	X	X									
D2								X	X	X	X		X		X				X			X			
D3					X				X		X		X					X	X		X	X			X
D4										X	X	X	X	X								X			
D5								X	X	X	X	X	X	X	X	X				X					
D6							X		X	X	X	X	X	X	X	X					X		X		
D7					X		X		X	X	X	X	X	X	X					X				X	X
D8										X		X		X		X						X	X	X	
D9												X	X	X											
D10									X	X	X	X	X	X	X				X	X			X		
D11						X		X	X	X	X	X		X										X	
K1	Zināšanu				X													X	X	X					X
K2																			X	X					
K3																		X	X	X	X				
K4																		X	X	X	X	X			
K5																		X	X	X	X	X			
K6					X					X						X			X	X	X				
K7					X													X	X	X	X				X
K8																		X	X	X	X	X			
K9																			X	X	X	X			
K10																		X	X	X	X	X			
K11																		X	X	X	X	X			

Datu avots: Eiropas Kultūras mantojuma stratēģija 21. gadsimtam

Paskaidrojumi 1. tabulai

* Ieteikumi	** Izaicinājumi
S1. Veicināt iedzīvotāju un vietējo pašvaldību iesaisti labuma gūšanā no viņu ikdienas mantojuma S2. Padarīt mantojumu pieejamāku S3. Izmantot mantojumu, lai apliecinātu un paustu Eiropas un Eiropas sabiedrības pamatvērtības S4. Popularizēt mantojumu kā tikšanās vietu un līdzekli starpkultūru dialoga, miera un iecietības veicināšanai S5. Novērtēt iedzīvotāju līdzdalības praksi un procedūras S6. Izveidot piemērotu ietvaru, kas ļautu vietējām pašvaldībām un kopienām rīkoties sava mantojuma un tā pārvaldības labā S7. Izstrādāt un popularizēt līdzdalību veicinošas programmas mantojuma identificēšanai S8. Veicināt vietējo kopienas un pašvaldību kultūras mantojuma atjaunošanas iniciatīvas S9. Atbalstīt starppaaudžu un starpkultūru projektus mantojuma popularizēšanai S10. Atvieglot un veicināt (publiskās un privātās) partnerības kultūras mantojuma popularizēšanas un konservācijas projektos	S1. Miera saglabāšana S2. Dzīves kvalitātes uzlabošana S3. Ieguldīšana cilvēku labklājībā un veselībā S4. Kolektīvās atmiņas saglabāšana S5. Labas pārvaldības izveidošana S6. Līdzdalību veicinošas pārvaldības popularizēšana S7. Konvenciju īstenošanas optimizācija S8. Iekļaujošas pieejas mantojumam popularizēšana
D1. Popularizēt kultūras mantojumu kā resursu un atvieglot finanšu ieguldījumus D2. Atbalstīt un popularizēt mantojuma nozari kā līdzekli darbavietu un uzņēmējdarbības iespēju radīšanai D3. Popularizēt tradicionālās amatniecības prasmes un speciālistus D4. Veikt mantojuma ietekmes pētījumus atjaunošanas, būvniecības, attīstīšanas un infrastruktūras projektu vajadzībām D5. Veicināt mantojuma atkārtotu izmantošanu, kā arī tradicionālo zināšanu un prakses izmantošanu D6. Nodrošināt, ka mantojums tiek ņemts vērā attīstības, telpiskās plānošanas, vides un enerģētikas politikā D7. Ņemt vērā mantojumu ilgtspējīga tūrisma attīstības politikā D8. Aizsargāt, restaurēt un paaugstināt mantojuma vērtību, plašāk izmantojot jaunās tehnoloģijas D9. Izmantot inovatīvas metodes sabiedrības iepazīstināšanai ar kultūras mantojumu, vienlaikus saglabājot tā viengabalainību D10. Izmantot kultūras mantojumu kā līdzekli, lai piešķirtu reģionam kādu atšķirīgu īpatnību un padarītu to pievilcīgāku un labāk pazīstamu D11. Izstrādāt jaunus pārvaldības modeļus, lai nodrošinātu, ka mantojums gūst labumu no jaunajiem uzņēmumiem, kas radušies saistībā ar to	D1. Iekļaujošākas un vienotākas sabiedrības veidošana D2. Labklājības vairošana Eiropā, izmantojot tās mantojuma resursus D3. Rūpes par augstu dzīves kvalitāti Eiropā, kas ir saskaņā ar tās kultūru un dabisko vidi D4. Saskaņotas konservācijas principa īstenošana D5. Rūpes par to, lai mantojumu ņemtu vērā ilgtspējīgas telpiskās attīstības stratēģijās un programmās D6. Ilgtspējīgas telpiskās attīstības jautājumu risināšanas spēju pilnveidošana valsts dienestos ar labākas mantojuma izmantošanas starpniecību D7. Mantojuma jautājumu risināšanai nepieciešamo spēju saglabāšana un pilnveidošana valsts dienestos D8. Mantojuma izmantošanas un atkārtotas izmantošanas palielināšana
K1. Efektīvāk iekļaut ar mantojumu saistīto izglītību skolu mācību programmās K2. Īstenot pasākumus, kas mudinātu jauniešus praktizēt mantojumu K3. Veicināt radošumu, lai piesaistītu mantojuma auditorijas uzmanību K4. Nodrošināt vislabākos apstākļus ar mantojumu saistīto nespeciālistu un citu nozaru speciālistu apmācīšanai K5. Dažādot mantojuma speciālistu apmācības sistēmas K6. Izveidot zināšanu bankas par vietējiem un tradicionālajiem materiāliem, paņēmieniem un zinātnību K7. Nodrošināt, ka tiek tālāk nodotas zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas ar mantojumu saistītajos arodos K8. Garantēt to speciālistu kompetenci, kas strādā ar sarakstā iekļauto mantojumu K9. Izstrādāt studiju un pētniecības programmas, kas atspoguļo	K1. Atbalsts sabiedrībai, kas balstās uz kopīgām zināšanām K2. Ar mantojumu saistīto zināšanu un prakses identificēšana, saglabāšana, nodošana un kopīga izmantošana K3. Izpratnes vairošana par vērtībām, ko sevī nes mantojums K4. Mantojumā ieinteresēto pušu piekļūstamības mūžizglītībai nodrošināšana K5. Augsta tehniskā līmeņa garantēšana visa veida tradicionālajiem arodiem un amatieriem K6. Atbalsts starpvaldību sadarbībai, tās nostiprināšana un popularizēšana

mantojuma nozares vajadzības, un dalīties ar secinājumiem K10. Veicināt un atbalstīt sakaru tīklu veidošanu K11. Pēfīt mantojumu kā zināšanu, iedvesmas un radošuma avotu	K7. Mantojuma izpētes veicināšana K8. Jauniešu piesaistīšana mantojuma jautājumiem
---	---

1. tabulā parādītas saiknes starp visiem stratēģijas ieteikumiem un visiem tajā izvirzītajiem izaicinājumiem.⁸ Tā sniedz detalizētu ieskatu tajā, kā atsevišķu ieteikumu īstenošana var ietekmēt no stratēģijas izrietošos izaicinājumus. Stratēģija nav sagatavota kā tādu saišu starp ieteikumiem un izaicinājumiem kopums, kas ir sadrumstalotas, bet gan kā pilnvērtīga sistēma, kurai ir trīs patstāvīgi, taču savstarpēji atkarīgi komponenti. Tāpēc vajadzētu identificēt strukturālās saites starp komponentiem, lai redzētu, kā tie netieši ietekmē viens otru, jo tas ir priekšnoteikums sinerģijai starp mantojuma komponentiem.

Stratēģijas lēsto ietekmi 1. tabulā var apkopot pēc avota un ietekmes lauka (K un K krustpunktā vai $K \cap K$, $K \cap S$, $K \cap D$ utt.), lai iegūstu ievadizvades kvadrāta matricu, kas parāda kādas sinerģijas var panākt starp stratēģijas komponentiem, īstenojot ierosinātās darbības.

2. tabula. Ievadizvades matrica, kas raksturo komponentu savstarpējo ietekmi

Ievadizvades matrica	Izaicinājumi (1) (S komponents)	Izaicinājumi (2) (D komponents)	Izaicinājumi (3) (K komponents)
Ieteikumi (1) (S komponents)	S1–10	S1–3, S5–10	S1–9
Ieteikumi (2) (D komponents)	D1–3, D5–7, D11	D1–D11	D2–8, D10–11
Ieteikumi (3) (K komponents)	K1, K6–7	K6	K1–11

Datu avots: 1. tabula. Leopolda matrica (ieteikumi x izaicinājumi)

Paskaidrojumi 2. tabulai. Ievadizvades matricas lietošana

Apkopotu ievadizvades matricas rezultātu iegūšana	Izaicinājumi S komponentā	Izaicinājumi D komponentā	Izaicinājumi K komponentā
Ieteikumi S komponentam	SS. Ar S saistīto darbību efektivitāte S komponenta izaicinājumu risināšanā	SD. Ar S saistīto darbību efektivitāte D komponenta izaicinājumu risināšanā	SK. Ar S saistīto darbību efektivitāte K komponenta izaicinājumu risināšanā
Ieteikumi D komponentam	DS. Ar D saistīto darbību efektivitāte S komponenta izaicinājumu risināšanā	DD. Ar D saistīto darbību efektivitāte D komponenta izaicinājumu risināšanā	DK. Ar D saistīto darbību efektivitāte K komponenta izaicinājumu risināšanā
Ieteikumi K komponentam	KS. Ar K saistīto darbību efektivitāte S komponenta izaicinājumu risināšanā	KD. Ar K saistīto darbību efektivitāte D komponenta izaicinājumu risināšanā	KK. Ar K saistīto darbību efektivitāte K komponenta izaicinājumu risināšanā

NB.

– Efektivitāti novērtē standarta veidā, veicot ietekmes rādītāju uzraudzību (kā ieteikumi

⁸ Stratēģijā galvenais uzsvars ir uz saiknes starp ieteikumiem un izaicinājumiem rašanu katrā atsevišķajā mantojuma komponentā (S, D vai K), jo identificētā ietekme galvenokārt ir vērojama matricas diagonālē (no kreisā augšējā kvadranta līdz labajam apakšējam kvadrantam).

S komponentā ietekmē izaicinājumus S komponentā, $S \cap S$ utt.)

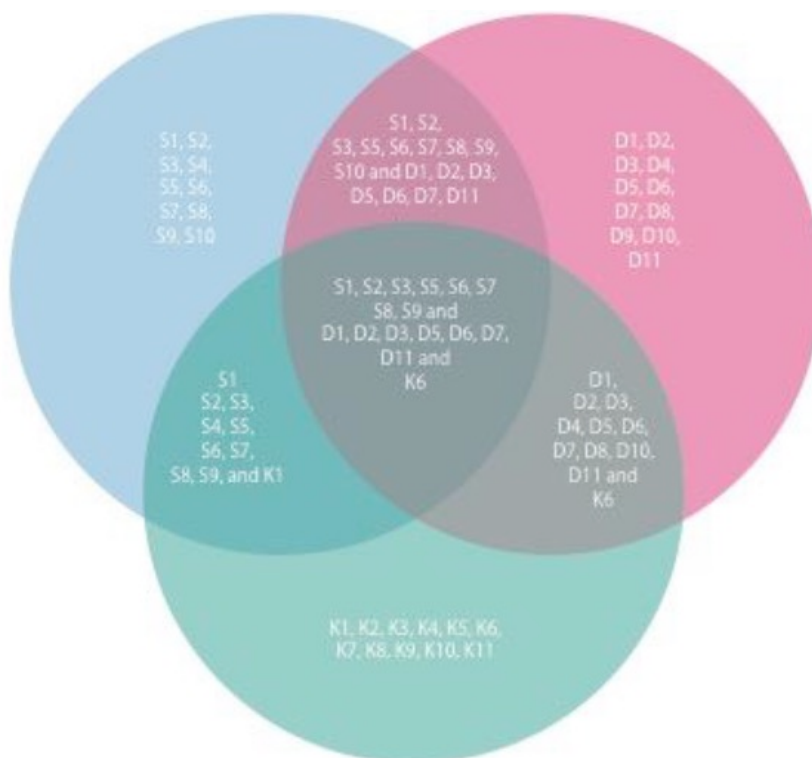
- Sinerģiju starp S (ieteikumos) un D (izaicinājumos) iegūst kā novērtētās ietekmes vidējo vērtību: $(DS + SD)/2$.
- Sinerģiju starp K un D iegūst kā novērtētās ietekmes vidējo vērtību: $(K \cap D + D \cap K)/2$.
- Sinerģiju starp S un K iegūst kā novērtētās ietekmes vidējo vērtību: $(S \cap K + K \cap S)/2$.

2. tabula parāda saistību starp ieteikumiem un izaicinājumiem katrā stratēģijas komponentā. Diagonālē ir norādīti politikas efektivitātes vispārpieņemtie rādītāji. Tie norāda, cik veiksmīga ir primārās nozīmes ieteikumu izpilde katrā stratēģijas komponentā.

Netiešā vai starpnozaru ietekme ir redzama tajos 2. tabulas matricas laukos, kas neatrodas diagonālē. Savienojot starpnozaru ietekmi, kas atrodas uz zemākās diagonāles, ar starpnozaru ietekmi, kas atrodas uz augstākās diagonāles (piemēram, $D \cap S$ un $S \cap D$), var novērtēt sinerģiju starp diviem stratēģijas komponentiem un to, kā abi komponenti, īstenojot attiecīgos ieteikumus, viens otru nostiprina vai ierobežo.

Turpmāk esošā Venna diagramma parāda to, kā trīs mantojuma politikas komponenti ir saskaņoti, izmantojot tiešas saites (kas atrodas uz diagonāles un nepārklājas) un netiešas saites (kas neatrodas uz diagonāles un pārklājas) starp stratēģijas ieteikumiem un izaicinājumiem.

1. attēls. Eiropas Kultūras mantojuma stratēģijas 21. gadsimtam Venna diagramma

Avots: 2. tabula.

Mantojuma politikas (vai ar mantojumu saistīto pasākumu, vai pat projektu) saskaņotība būs lielāka, kad ieteikumu izpildes dēļ paplašināsies iekšējais laukums. Konkrētas mantojuma politikas, pasākuma vai projekta saskaņotība paaugstinās, ja pieaug saskarsmes jomu savstarpējā saskaņotība, līdztekus uzlabojoties efektivitātei visos trīs komponentos.

B PIELIKUMS

PIEMĒRU SARAKSTS, SADALĪJUMĀ PA IETEIKUMIEM

1. SOCIĀLAIS KOMPONENTS

Sociālais komponents (S) koncentrējas uz saistību starp mantojumu, no vienas puses, un sabiedrību, pilsonību, demokrātijas vērtību pārnesi un dalīšanos ar tām, izmantojot līdzdalību veicinošas un labas pārvaldības metodes ar līdzdalību veicinošas vadības starpniecību, no otras puses.

Sociālais komponents

Sabiedrības līdzdalības un labas pārvaldības veicināšana

Izaicinājumi

- S1. Miera saglabāšana
- S2. Dzīves kvalitātes uzlabošana
- S3. Ieguldīšana cilvēku labklājībā un veselībā
- S4. Kolektīvās atmiņas saglabāšana
- S5. Labas pārvaldības izveidošana
- S6. Līdzdalību veicinošas pārvaldības popularizēšana
- S7. Konvenciju īstenošanas optimizācija
- S8. Iekļaujošas pieejas mantojumam popularizēšana

Ieteikumi

	Ieteikums S1 Veicināt iedzīvotāju un vietējo pašvaldību iesaisti labuma gūšanā no viņu ikdienas mantojuma
---	--

Darbības piemēri

- Mantojums kā emancipācijas līdzeklis cilvēkiem ar garīgiem vai vairāku veidu traucējumiem – “HEREIN” (Nīderlande)
www.ipsedebruggen.nl/news/article/58/opening-de-haven-nigrum-pullum-zwammerdam
www.romeinselimes.nl/nl/op-pad/fort-nigrum-pullum-zwammerdam
<https://erfgoedstem.nl/opening-bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum/>
www.monumentaal.com/bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum-open
- Kultūras mantojuma ekonomiskās un sociālās ietekmes rādītāji – “HEREIN” (Ungārija)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/> www.facebook.com/csicsoiplebania
- Vietējās attīstības programma Cresas salā – “HEREIN” (Horvātija)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/default_en.asp
- Vietējā mantojuma aizsardzība, ko veic pašvaldības – “HEREIN” (Slovākijas Republika)
- Bezpeļņas organizācijas “Qualité-Village-Wallonie” izstrādātās līdzdalību veicinošās pieejas, iesaistot skolas un pašvaldības (Beļģija, Valonija)
www.qvw.be/
- “SOS Patrimoine” – Valonijas lauku fonda veidoti tematiski datu apkopojumi, kas noderīgi visiem mantojuma objekta saglabāšanā iesaistītajiem iedzīvotājiem (Beļģija, Valonija)
www.frw.be
- Dotācija mazizmēra mantojuma objektu restaurācijai – “HEREIN” (Beļģija, Briseles reģions)
<http://patrimoine.brussels/liens/campagnes-programmes/petit-patrimoine-brochure-2015>
- Vietējās attīstības pilotprojekts vīndaru ciematiem Limasolā (Kipra)
www.agrotourism.com.cy/discover-wine-route-4-wine-villages-limassol.60.en
- “Saarländischer Verein für Denkmalschutz e.V.” (Vēsturisko pieminekļu saglabāšanas asociācija Zāras federālajā zemē) (Vācija)
www.denkmalschutz-saarland.de

Ieteikums S2

Padarīt mantojumu pieejamāku

Darbības piemēri

- Eiropas Kultūras mantojuma dienu pasākumi
<http://pjp-eu.coe.int/en/web/ehd-jep/home>
- Vietējās attīstības programma Cresas salā – “HEREIN” (Horvātija)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/default_en.asp
- Kultūras mantojuma ekonomiskās un sociālās ietekmes rādītāji – “HEREIN” (Ungārija)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>

www.facebook.com/csicsoiplebania

- Mantojums kā emancipācijas līdzeklis cilvēkiem ar garīgiem vai vairāku veidu traucējumiem – “HEREIN” (Nīderlande)
www.ipsedebruggen.nl/news/article/58/opening-de-haven-nigrum-pullum-zwammerdam
www.romeinselimes.nl/nl/op-pad/fort-nigrum-pullum-zwammerdam
<https://erfgoedstem.nl/opening-bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum/>
www.monumentaal.com/bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum-open
- “Deutsches Nationalkomitee für Denkmalschutz” (Vācijas Nacionālā pieminekļu saglabāšanas komiteja) (Vācija)
<http://www.dnk.de/>

Ieteikums S3

Izmantot mantojumu, lai apliecinātu un paustu Eiropas un Eiropas sabiedrības pamatvērtības

Darbības piemēri

- Vietējās attīstības programma Cresas salā – “HEREIN” (Horvātija)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/default_en.asp
- Lista Akadēmija, balvas “Europa Nostra” un Eiropas mantojuma zīmes (2016) ieguvēja par devumu Eiropas kultūrā un mantojumā (Ungārija)
- Mantojums kā emancipācijas līdzeklis cilvēkiem ar garīgiem vai vairāku veidu traucējumiem – “HEREIN” (Nīderlande)
www.ipsedebruggen.nl/news/article/58/opening-de-haven-nigrum-pullum-zwammerdam
www.romeinselimes.nl/nl/op-pad/fort-nigrum-pullum-zwammerdam
<https://erfgoedstem.nl/opening-bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum/>
www.monumentaal.com/bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum-open
- “Verein Kulturraum Großregion” (Beļģijas, Francijas, Vācijas un Luksemburgas pārrobežu kultūras reģiona asociācija) (Vācija)
<http://www.kulturraumgr.eu/de>

Ieteikums S4

Popularizēt mantojumu kā tikšanās vietu un līdzekli starpkultūru dialoga, miera un iecietības veicināšanai

Darbības piemēri

- Ziņojums par valsts mākslas un kultūras iestāžu lomu kultūras dažādības un starpkultūru dialoga popularizēšanā
http://ec.europa.eu/culture/library/reports/201405-omc-diversity-dialogue_en.pdf
- Vietējās attīstības programma Cresas salā – “HEREIN” (Horvātija)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/default_en.asp
- Kultūras mantojuma ekonomiskās un sociālās ietekmes rādītāji – “HEREIN” (Ungārija)

www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania

- “Brera: un’altra storia. Percorsi interculturali nel museo” (Brēra – cits stāsts. Starpkultūru pēdas muzejā) (Itālija)
<http://valorizzazione.beniculturali.it/it/notizie/259-brera-unaltra-storia-percorsi-interculturali-nel-museo.html>
- Mantojums kā emancipācijas līdzeklis cilvēkiem ar garīgiem vai vairāku veidu traucējumiem – “HEREIN” (Nīderlande)
www.ipsedebruggen.nl/news/article/58/opening-de-haven-nigrum-pullum-zwammerdam
www.romeinselimes.nl/nl/op-pad/fort-nigrum-pullum-zwammerdam
<https://erfgoedstem.nl/opening-bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum/>
www.monumentaal.com/bezoekerscentrum-haven-nigrum-pullum-open
- Nikosijas ģenerālpilāns (Kipra)
www.moi.gov.cy/moi/urbanguard/urbanguard.nsf/dmltph_en/dmltph_en?OpenDocument
- Pieminekļu atvērto durvju diena (Vācija)
<http://www.tag-des-offenen-denkmals.de/>

Ieteikums S5

Novērtēt iedzīvotāju līdzdalības praksi un procedūras

Darbības piemēri

- Dubrovnikas senatnes draugu biedrība (Horvātija)
<http://citywallsdubrovnik.hr/drustvo/?lang=en>
- Asociācija “4 grada Dragodid”; asociācija koncentrējas uz tradicionālo vietējo arhitektūru, jo īpaši sausā krāvuma būvniecības tehniku, citiem būvniecības veidiem un materiāliem karsta rajonos Horvātijas laukos (Horvātija)
www.dragodid.org/category/eng/
- “Motel Trogir” – asociācija pēckara arhitektūras aizsardzībai (Horvātija)
<http://moteltrogir.tumblr.com>
- “Adopt a monument” (Adoptē pieminekli) – iniciatīva koplietošanā esošā mantojuma apsaimniekošanas popularizēšanai, tā ir radošs veids, kā panākt vietējo iedzīvotāju aktīvu iesaistīšanos kultūras mantojuma kopšanā un saglabāšanā (Pirkanmā provinces muzejs) (Somija)
<http://adoptoimonumentti.fi/europa-nostra-award-2016/?lang=en>
https://issuu.com/vapriikki/docs/am_esite_en_n_0815
<https://issuu.com/vapriikki/docs/adopt-a-monument>
- “Living Heritage Wiki” – tīkla platforma, kas veidota pēc “Wiki” atvērtās un sadarbību veicinošās formulas, ļaujot jebkuram cilvēkam ierosināt un radīt ierakstus nemateriālās kultūras mantojuma nacionālajā katalogā saistībā ar UNESCO Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu īstenošanu (Somija)
www.aineetonkulttuuriperinto.fi/en/implementation
<https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/>
- Kultūras mantojuma ekonomiskās un sociālās ietekmes rādītāji – “HEREIN”

(Ungārija)

www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1

<http://balatoncsicso.reblog.hu/>

www.facebook.com/csicsoiplebania

- Pilsētu un reģionālās/telpiskās plānošanas konsultatīvā komisija – “HEREIN” (Beļģija, Briseles reģions)

<https://urbanisme.irisnet.be/les-commissions-de-concertation>

Ieteikums S6

Izveidot piemērotu ietvaru, kas ļautu vietējām pašvaldībām un kopienām rīkoties sava mantojuma un tā pārvaldības labā

Darbības piemēri

- Kultūras mantojuma ekonomiskās un sociālās ietekmes rādītāji – “HEREIN” (Ungārija)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania
- Vietējās attīstības programma Cresas salā – “HEREIN” (Horvātija)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/default_en.asp
- Valonijas lauku fonds – līdzdalību veicinošs lauku attīstības process, kas paredz mantojuma aizsardzību iedzīvotāju spēkiem (Beļģija) (www.frw.be)
- “InterKultur. Migration als Einflussfaktor auf Kunst und Kultur” (Starpkultūru barometrs. Migrācija kā mākslu un kultūru ietekmējošs faktors) (Vācija)
http://www.mwk.niedersachsen.de/themen/kultur/kulturentwicklungskonzept_niedersachsen_kek/kekprozess/der-kek-prozess-bezieht-die-akteure-aktiv-ein-118561.html
- “Ehrenamtliche Vertrauensleute für Kulturdenkmale, § 6 DSchG” (Brīvprātīgas “uzticības personas” pieminēkliem / mantojuma vietām), Šlēsviga-Holšteina (Vācija)
https://www.schleswig-holstein.de/DE/Fachinhalte/D/denkmalschutz/downloads/Denkmalschutzgesetz.pdf?__blob=publicationFile&v=5

Ieteikums S7

Izstrādāt un popularizēt līdzdalību veicinošas programmas mantojuma identificēšanai

Darbības piemēri

- Pasākumi šīs pieejas pieņemšanai darbā ar mantojumu saskaņā ar “Interreg” (ES) projektiem, piemēram, “Trans-Formation du patrimoine” (“Interreg IV”)
<http://muap.be/projets/le-projet-trans-formation-du-patrimoine-interreg-iv>
- Splitas kopienas iniciatīva Splitas 3 dzīvojamā rajona aizsardzībai (Horvātija)
- Vietējās attīstības programma Cresas salā – “HEREIN” (Horvātija)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/default_en.asp
- Kultūras mantojuma ekonomiskās un sociālās ietekmes rādītāji – “HEREIN”

(Ungārija)

www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1

<http://balatoncsicso.reblog.hu/>

www.facebook.com/csicsoiplebania

- Vietējā mantojuma aizsardzība, ko veic pašvaldības – “HEREIN” (Slovākijas Republika)

Ieteikums S8

Veicināt vietējo kopienu un pašvaldību īstenotās kultūras mantojuma atjaunošanas iniciatīvas

Darbības piemēri

- Pieklūstamība kā līdzeklis, lai Nantes iedzīvotāji atgūtu pils muzeju, Nante (Francija)
- Kultūras mantojuma ekonomiskās un sociālās ietekmes rādītāji – “HEREIN” (Ungārija)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749-1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania
- Vietējo iedzīvotāju līdzdalība mazizmēra mantojuma objektu restaurācijā iniciatīvas “Qualité-Village-Wallonie” ietvaros (Beļģija, Valonija)
www.qvw.be/
- Asociācija “Petites cités de caractère de France”
www.petitescitesdecaractere.com/fr/lassociation-petites-cites-de-caractere-de-france

Ieteikums S9

Atbalstīt starppaaudžu un starpkultūru projektus mantojuma popularizēšanai

Darbības piemēri

- Vietējās attīstības programma Cresas salā – “HEREIN” (Horvātija)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/SEE/LDPP/default_en.asp
- Praktiski darbsemināri, kuros bērni darbojoties attīsta dažādas prasmes un kuros notiek starppaaudžu pieredzes apmaiņa (Francija)
www.loutilenmain.fr
- Kultūras mantojuma ekonomiskās un sociālās ietekmes rādītāji – “HEREIN” (Ungārija)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749-1
www.facebook.com/csicsoiplebania
- Mācību programmas bērniem un pieaugušajiem tradicionālās amatniecības mācību centrā bijušajā Dieva miera abatijā (Beļģija, Valonija)
www.institutdupatrimoine.be/index.php/missions/metiers-du-patrimoine
- Mūzikas programma “Wir machen die Musik” (Muzicējam), Lejassaksija (Vācija)
<http://www.wirmachendiemusik.de/>

Ieteikums S10

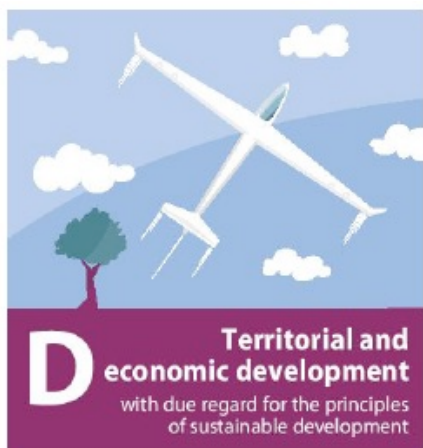
Atvieglot un veicināt (publiskās un privātās) partnerības kultūras mantojuma popularizēšanas un konservācijas projektos

Darbības piemēri

- “Fondation du patrimoine” (Mantojuma fonds) (Francija)
www.fondation-patrimoine.org
- Fonds “Total” (Francija)
www.fondation.total.com/missions/faire-rayonner-les-cultures-et-le-patrimoine
- Kultūras mantojuma ekonomiskās un sociālās ietekmes rādītāji – “HEREIN” (Ungārija)
www.forsterkozpont.hu/nemzetkozi-feladatok/nemzetkozi-projektjeink/749#1
<http://balatoncsicso.reblog.hu/>
www.facebook.com/csicsoiplebania
- “Palazzo Madama” – objekta iegāde partnerībā ar Turīnas pilsētu (Itālija)
www.palazzomadamatorino.it/it/blog/ottobre-2013/crowdfunding-and-more-summary
- Loteriju fonds (Apvienotā Karaliste)
www.biglotteryfund.org.uk/
- “Fondation Roi Baudouin” (Karaļa Boduēna fonds) (Beļģija)
www.kbs-frb.be/
- Kultūras finansēšanas punkts (Vācija)
<http://www.kulturfoerderpunkt-berlin.de/start/>

2. TERITORIĀLĀS UN EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS KOMPONENTS

Teritoriālās un ekonomiskās attīstības komponents koncentrējas uz saistību starp kultūras mantojumu un telpisko attīstību, kā arī uz ekonomiku un uz vietējo un reģionālo pārvaldību, ievērojot ilgtspējīgas attīstības principus.

Teritoriālā un ekonomiskā attīstība,
ievērojot ilgtspējīgas attīstības principus

Izaicinājumi

- D1. Iekļaujošākas un vienotākas sabiedrības veidošana
- D2. Labklājības vairošana Eiropā, izmantojot tās mantojuma resursus
- D3. Rūpes par augstu dzīves kvalitāti Eiropā, kas ir saskaņā ar tās kultūru un dabisko vidi
- D4. Saskaņotas konservācijas principa īstenošana
- D5. Rūpes par to, lai mantojumu ņemtu vērā ilgtspējīgas telpiskās attīstības stratēģijās un programmās
- D6. Ilgtspējīgas telpiskās attīstības jautājumu risināšanas spēju pilnveidošana valsts dienestos ar labākas mantojuma izmantošanas starpniecību
- D7. Mantojuma jautājumu risināšanai nepieciešamo spēju saglabāšana un pilnveidošana valsts dienestos
- D8. Mantojuma izmantošanas un atkārtotas izmantošanas palielināšana

Ieteikumi

	Ieteikums D1 Popularizēt kultūras mantojumu kā resursu un atvieglot finanšu ieguldījumus
---	---

Darbības piemēri

- 2015. gada ziņojums “Cultural Heritage counts for Europe”

-
- www.theheritagealliance.org.uk/cultural-heritage-counts-for-europe/
 - Sabiedriskā kultūras sadarbības iestāde (EPCC), Pondigāra, UNESCO mantojuma vieta (Francija)
www.pontdugard.fr/fr/la-gestion-du-site-confiee-un-epcc
 - “Art Bonus” – nodokļu režīms, kas labvēlīgs tiem, kas ar ziedojumiem atbalsta kultūru (Itālija)
<http://artbonus.gov.it/>
 - Valsts Restaurācijas fonds (Nīderlande)
www.restauratiefonds.nl
 - Finanšu stimulu mehānisms ēkām, kas iekļautas vēsturisko pieminekļu sarakstā (Kipra)
<http://moi.gov.cy/tph>

	Ieteikums D2 Atbalstīt un popularizēt mantojuma nozari kā līdzekli darbavietu un uzņēmējdarbības iespēju radīšanai
---	---

Darbības piemērs

- “Alliance Patrimoine-Emploi” (Mantojuma un nodarbinātības alianse), Valonijas valdība (Beļģija, Valonija)

	Ieteikums D3 Popularizēt tradicionālās amatniecības prasmes un speciālistus
---	--

Darbības piemēri

- Eiropas Daiļamatniecības dienas
www.journeesdesmetiersdart.fr/en-europe
- Restaurācijas vietas apmeklējums. Puatjē Sv. Dievmātes baznīca, Versaļa, Turnē katedrāle utt.
- “Denkmal” tirdzniecības izstāde Leipcigā (Vācija)
- Mantojuma pasākumi “Moj kazun – La mia casa” Vodņanā, kas veltīti mazo, Istras pussalai raksturīgo sausā krāvuma būvju saglabāšanai (Horvātijā)
www.istria-culture.com/en/the-kazun-park-i174
- Starptautiskā mantojuma izstāde (SIPC) Luvrā, Parīzē (Francija)
www.patrimoineculturel.com/
- “Jaunatnes un mantojuma nedēļa”, ko Eiropas Kultūras mantojuma dienu turpinājumā apmeklē amatnieki; “Building Heroes”, izglītojoši pasākumi Dieva miera abatijā un amatnieku darbnīcās (Beļģija, Valonija)
- “Denkmal” tirdzniecības izstāde Leipcigā (Vācija)
<http://www.denkmal-leipzig.de/>
- Kultūras mantojuma balva, Hanzas brīvvalsts Brēmene (Vācijā)
<http://www.denkmalpflege.bremen.de/sixcms/detail.php?gsid=bremen160.c.2415.de>

	Ieteikums D4 Veikt mantojuma ietekmes pētījumus atjaunošanas, būvniecības, attīstīšanas un infrastruktūras projektu vajadzībām
---	---

Darbības piemērs

- UNESCO darbības pamatnostādnes Pasaules mantojuma konvencijas īstenošanai, runājot par efektīvu pārvaldības sistēmu, (II.F) nosaka, ka ierosināto pasākumu ietekmes novērtējumi ir būtiski svarīgi visiem pasaules mantojuma objektiem, un tos varētu pielāgot, lai attiecinātu arī uz citām mantojuma kategorijām.

	Ieteikums D5 Veicināt mantojuma atkārtotu izmantošanu, kā arī tradicionālo zināšanu un prakses izmantošanu
---	---

Darbības piemēri

- Fraunhofera centrs vēsturisko ēku energoefektivitātes paaugstināšanai (*Alte Schöfflerei at Kloster Benediktbeuern*) (Vācija)
www.denkmalpflege.fraunhofer.de/
- Kultūras mantojuma atjaunošana bezdarbnieku spēkiem – “HEREIN” (Slovākijas Republika)
www.academia.edu/21653581/Strategic_Heritage_Conservation_Practices_Inclusion_of_the_Unemployed_in_Saving_Cultural_Heritage_in_Slovakia

	Ieteikums D6 Nodrošināt, ka mantojums tiek ņemts vērā attīstības, telpiskās plānošanas, vides un enerģētikas politikā
---	--

Darbības piemēri

- Dotācija mazizmēra mantojuma objektu restaurācijai – “HEREIN” (Beļģija, Briseles reģions)
<http://patrimoine.brussels/liens/campagnes-programmes/petit-patrimoine-brochure-2015>)
- Valonijas telpiskās plānošanas un mantojuma kodekss (*CWATUP* 209/1. pants) (Beļģija, Valonija)
- Trešais radošo nozaru ziņojums, Berlīne (Vācija)
<http://www.berlin.de/sen/kultur/en/cultural-policy/creative-economy/>

Ieteikums D7

Nemt vērā mantojumu ilgtspējīga tūrisma attīstības politikā

Darbības piemēri

- Eiropas Padomes Kultūras ceļi
www.culture-routes.net/
- Soumenlinnas ilgtspējīga tūrisma stratēģija, Pasaules mantojuma vieta (Somija)
http://frantic.s3.amazonaws.com/suomenlinna/2015/06/Sustainable_Tourism_Strategy_062015_final_0.pdf
- “Paradores” Spānijā (Spānija)
www.parador.es/en
- “La Voie verte” (Zaļais ceļš) Dienvidardēšā – ilgtspējīgs mantojuma atklāšanas līdzeklis (Francija)
www.cc-gorgesardeche.fr/spip.php?rubrique33
- Tīkls “Grands sites de France” (Francija)
www.grandsitedefrance.com/
- Dotācija mazizmēra mantojuma objektu restaurācijai – “HEREIN” (Beļģija, Briseles reģions)
<http://patrimoine.brussels/liens/campagnes-programmes/petit-patrimoine-brochure-2015>
- Agrotūrisma dotāciju programma (Kipra)
www.rural-tourism.tph.moi.gov.cy
- Asociācija “Petites cités de caractère de France”
www.petitescitesdecaractere.com/fr/lassociation-petites-cites-de-caractere-de-france
- Kultūras tūrisma rokasgrāmata, Brandenburga (Vācija)
http://www.mwfk.brandenburg.de/media_fast/4055/Leitfaden_Kulturtourismus.15995197.pdf

Ieteikums D8

Aizsargāt, restaurēt un paaugstināt mantojuma vērtību, plašāk izmantojot jaunās tehnoloģijas

Darbības piemēri

- ĢIS (ģeogrāfiskās informācijas sistēmas) izmantošana nekustamo kultūras vērtību kartēšanai (kultūras mantojuma saraksts Šveicē, kultūras mantojuma saraksts Valonijā)
- 3D modelēšana kā palīgs vēsturisko pieminekļu pirmsrestaurācijas izpētei un ģenerālplānu izstrādei, piemēram, Vitorijas-Gasteisas Svētās Marijas katedrāles restaurācija (Spānija)
www.catedralvitoria.eus/ingles/restauracion_introduccion.php
- 3D modelēšana un druka
<http://ofti.org/la-modelisation-3d-en-archeologie-et-patrimoin/>
- Papildinātās realitātes ekskursija Žimjēžas abatijā (Francija)

www.abbayedejumieges.fr/remontez-le-temps.html

- Krātuvju digitalizācija – “HEREIN” (Slovākijas Republika)
www.slovakiana.sk
www.opis.culture.gov.sk/uvod
- Mantojuma vietas arheoloģiskā izpēte, izmantojot *LiDAR* (piemēram, Stonhendžā) (Apvienotā Karaliste)
www.wessexarch.co.uk/stonehenge/explore-stonehenge-landscape-lidar-survey

Ieteikums D9

Izmantot inovatīvas metodes sabiedrības iepazīstināšanai ar kultūras mantojumu, vienlaikus saglabājot tā viengabalainību

Darbības piemēri

- Tiešas alu kopijas (Šovē, Lasko, Altamira) (Francija)
- Šovē – <http://en.cavernedupontdarc.fr/>
- Lasko – www.lascaux.culture.fr/
- Altamira – http://en.museodealtamira.mcu.es/Prehistoria_y_Arte/la_cueva.html
- “Heritage on roller skates” (Mantojums uz skrituļslidām), netradicionāla ekskursija (Beļģija, Briseles reģions)
www.reseau-idee.be/adresses-utiles/fiche.php?org_id=1233
- “Bavarikon” – interneta vietne Bavārijas mākslas, kultūras un reģionālajiem pētījumiem, kā arī analoģu kultūras vērtību digitalizācija pārnesi uz citām Vācijas federālajām zemēm (Vācija)
www.bavarikon.de/
- “Datenbank des Bremer Landesamtes für Denkmalpflege zu Baudenkmälern” (Hanzas brīvpiilsētas Brēmenes Pieminēkļu saglabāšanas biroja (vēsturisko) pieminēkļu datubāze) (Vācija)
<http://www.denkmalpflege.bremen.de/sixcms/detail.php?gsid=bremen160.c.4297.de>

Ieteikums D10

Izmantot kultūras mantojumu kā līdzekli, kas piešķirtu reģionam kādu atšķirīgu īpatnību un padarītu to pievilcīgāku un labāk pazīstamu

Darbības piemēri

- “Leader” projekti. Vietējās rīcības grupas (*GAL*)
http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/index_fr.htm
- Mantojuma uzņēmējdarbības centrs, veltīts keramikai un citiem līdzīgiem mākslas veidiem, Limoža (Francija)
www.museebal.fr/fr/restructuration-musee
- Mākslas un vēstures pilsētas un zemes (Francija)
www.vpah.culture.fr/
- Reģionālie dabas rezervāti (Francija)
www.parcs-naturels-regionaux.fr/
- Tīringenes federālās zemes valdības kultūras koncepcija (Vācija)

<http://thueringen.de/imperia/md/content/tmbwk/kulturportal/kulturkonzept-thueringen.pdf>

Ieteikums D11

Izstrādāt jaunus pārvaldības modeļus, lai nodrošinātu, ka mantojums gūst labumu no jaunajiem uzņēmumiem, kas radušies saistībā ar to

Darbības piemērs

- Krātuvju digitalizācija – “HEREIN” (Slovākijas Republika)
www.slovakiana.sk
www.opis.culture.gov.sk/uvod

3. ZINĀŠANU UN IZGLĪTĪBAS KOMPONENTS

Zināšanu un izglītības (K) komponents koncentrējas uz saistību starp mantojumu un kopīgām zināšanām, ietverot izpratnes vairošanu, apmācību un pētniecību.

Zināšanas un izglītība,
ņemot vērā pētījumu un apmācības devumu

Izaicinājumi

- K1. Atbalsts sabiedrībai, kas balstās uz kopīgām zināšanām
- K2. Ar mantojumu saistīto zināšanu un prakses identificēšana, saglabāšana, nodošana un kopīga izmantošana
- K3. Izpratnes vairošana par vērtībām, ko sevī nes mantojums
- K4. Mantojumā ieinteresēto pušu piekļūstamības mūžizglītībai nodrošināšana
- K5. Augsta tehniskā līmeņa garantēšana visa veida tradicionālajiem arodiem un amatiem
- K6. Atbalsts starpvaldību sadarbībai, tās nostiprināšana un popularizēšana
- K7. Mantojuma izpēti veicināšana
- K8. Jauniešu piesaistīšana mantojuma jautājumiem

Ieteikumi

	Ieteikums K1 Efektīvāk iekļaut ar mantojumu saistīto izglītību skolu mācību programmās
---	--

Darbības piemēri

- “Adopt a monument” (Eiropa)
www.heritagecouncil.ie/archaeology/our-initiatives/adopt-a-monument-ireland/

- Balva “Europa Nostra”, kategorija – izglītība, apmācība un izpratnes vairošana
www.europanostrabelgium.be/fr/
- Sv. Nikolaja baznīcas Augstā altāra retabla interaktīvās izpētes un konservācijas projekts Tallinā – “HEREIN” (Igaunija)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Nacionālais kultūras mantojuma gads 2013 – “HEREIN” (Igaunija)
www.parandiaasta.ee/en
- “Schools in the manor” (Skolas muižas ēkā) – “HEREIN” (Igaunija)
<http://koolielu.ee/waramu/view/1-7da1a016-1e4e-4ea9-921a-705ce97f40c4>
- Izglītojošais materiāls skolotājiem par vietējo kultūras mantojumu – “HEREIN” (Igaunija)
www.eays.edu.ee/aja/index.php/ajalooopetus/ajalugu/126-eeesti-kulturiloo-oppematejal-eaus-2013
- Piekļūšana arhīviem, bibliotēkām un muzejiem ar vienu klikšķi (Somija)
www.finna.fi/?lng=en-gb
- Mantojuma izglītības komplekti un nodarbības Valonijas Lauku fondā (Beļģija)
www.frw.be
- Izglītojoši pasākumi pilsētu attīstības centros Valonijā (Beļģija)
www.murla.be
- “Deutsche Stiftung Denkmalschutz” (Vācijas Pieminekļu saglabāšanas fonds) skolu programma “denkmal aktiv – Kulturerbe macht Schule”
- “Deutschen Stiftung Denkmalschutz” “denkmal aktiv – Kulturerbe macht Schule” (Vācija)
<http://denkmal-aktiv.de/>

Ieteikums K2

Istenot pasākumus, kas mudinātu jauniešus praktizēt mantojumu

Darbības piemēri

- “EPIM” fotokonkurss
www.nike-kultur.ch/fr/concours-photographique-pour-les-jeunes/
- Pieminekļu/muzeju nakts
www.monument-tracker.com/nuit-europeenne-musees/
- Nacionālais kultūras mantojuma gads 2013 – “HEREIN” (Igaunija)
www.parandiaasta.ee/en
- “Schools in the manor” – “HEREIN” (Igaunija)
<http://koolielu.ee/waramu/view/1-7da1a016-1e4e-4ea9-921a-705ce97f40c4>
- Sv. Nikolaja baznīcas Augstā altāra retabla interaktīvās izpētes un konservācijas projekts Tallinā – “HEREIN” (Igaunija)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Kultūras mantojuma radītāju konkurss bērniem un jauniešiem Eiropas Kultūras mantojuma dienās (Somija)
www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Cultural-Heritage-Makers2015_Instructions.pdf
<http://europeanheritagedays.com/Event/a3a5d/Cultural-Heritagemakers-LANevent-for-the-Finnish-Youth.html>

- “Pass Culture Sport” (caurlaide uz kultūras un sporta pasākumiem) jauniešiem no 15 līdz 30 – caurlaižu grāmatiņa ir derīga 9 vietu apmeklēšanai Luāras reģionā (Francija) www.pack15-30.fr/?id=18
- Kultūras kuponi – “HEREIN” (Slovākijas Republika) www.kulturnepoukazy.sk/kp16/
- Televīzijas raidījums “Het Klokhuis” par UNESCO pasaules mantojumu (Nīderlande) www.hetklokhuis.nl/

Ieteikums K3

Veicināt radošumu, lai piesaistītu mantojuma auditorijas uzmanību

Darbības piemēri

- Nacionālais kultūras mantojuma gads 2013 – “HEREIN” (Igaunija) www.parandiaasta.ee/en
- “Schools in the manor” – “HEREIN” (Igaunija) <http://koolielu.ee/waramu/view/1-7da1a016-1e4e-4ea9-921a-705ce97f40c4>
- Sv. Nikolaja baznīcas Augstā altāra retabla interaktīvās izpētes un konservācijas projekts Tallinā – “HEREIN” (Igaunija) <http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- “La nuit des pêcheries”, ko rīko asociācija “Territoires imaginaires” Atlantijas okeāna piekrastē (Francija) <http://territoires-imaginaires.fr/>
- Salu anatomija, Visas sala (Horvātija) www.anatomija-otoka.com/
- Festivāls “Xarkis” (Kipra) www.xarkis.org
- Vairākas “Adopt a monument”(Eiropa) vietas, piemēram: www.archaeologyscotland.org.uk/our-projects/adopt-monument

Ieteikums K4

Nodrošināt vislabākos apstākļus ar mantojumu saistīto nespeciālistu un citu nozaru speciālistu apmācīšanai

Darbības piemēri

- Asociācijas “European Charter of Cistercian Abbeys and Sites” tīkla rīkotās apmācības gidiem (Eiropa), www.cister.net/?lang=en
- Iniciatīva “Europe Tour”, kas dod iespēju lauku rajoniem gūt labumu no kultūras tūrisma potenciāla (lai uzlabotu lauku kultūras tūrisma rajonos esošo ieinteresēto pušu profesionālo kvalifikāciju) (Eiropa) www.europetour.tips/
- Tematiskā diena, ciemata analīze, piemēram, pasākumi, kurus rīko arhitektūras, pilsētplānošanas un vides padomes (CAUE) (Francija)

www.fncaue.com/

- Mācību modulis par agrotūrismu un mantojuma nozīmi tūristu izmitināšanā laukos
www.forum-synergies.eu/bdf_motcle-dossier-14_fr.html
- “Ausbildung von Handwerkern zu “Restauratoren im Handwerk”” (Restaurācijas centrs amatniekiem) (Vācija)
www.restaurator-im-Handwerk.de

Ieteikums K5

Dažādot mantojuma speciālistu apmācības sistēmas

Darbības piemēri

- “Erasmus for apprentices” (2016) – 11 Francijas un Vācijas uzņēmumu veikts pilotprojekts
www.agence-erasmus.fr/projet/39/l-erasmus-des-apprentis-le-projet-euroapprentissage
- Nacionālais kultūras mantojuma gads 2013 – “HEREIN” (Igaunija)
www.parandiaasta.ee/en
- Sv. Nikolaja baznīcas Augstā altāra retable interaktīvās izpētes un konservācijas projekts Tallinā – “HEREIN” (Igaunija)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Informācijas un apmācību diena par Kultūras ministrijas digitalizācijas plānu (Francija)
www.culturecommunication.gouv.fr/Politiques-ministerielles/Patrimoine-ethnologique/Soutiens-a-la-recherche/Plan-de-numerisation
- Mācekļu mobilitātes programma “Europe Tour in 22 Days” 18–25 gadus veciem jauniešiem Puatū-Šarantas reģionā (Francija)
www.alternance-en-region.com/articles/tour-deurope-des-apprentis-en-22-jours-520.html
- Mantojuma doktorantūras studiju akadēmija, ko 2001. gadā dibinājis Starptautiskais Kultūras centrs un Krakovas Ekonomikas universitāte (Polija)
<http://mck.krakow.pl/a-post-graduate-studies>
- Mācību iestāde “Propstei Johannesberg”, Fulda (Vācija)
www.propstei-Johannesburg.de
- “Deutsche Stiftung Denkmalschutz” (Vācijas Pieminekļu aizsardzības fonds) akadēmija (Vācija)
www.denkmalakademie.de

Ieteikums K6

Izveidot zināšanu bankas par vietējiem un tradicionālajiem materiāliem, paņēmieniem un zinātību

Darbības piemēri

- Apmācības kaļķa apmetuma tehnikā mūrniekiem (“Maisons paysannes de France association”); tradicionālās amatniecības mācību centrs bijušajā Dieva miera abatijā,

- Amē (Beļģija, Valonija)
www.institutdupatrimoine.be/index.php/missions/metiers-du-patrimoine
- Mākslas un amatniecības institūts (Francija)
www.institut-metiersdart.org/
 - Nacionālā Mākslas un amatniecības krātuve (CNAM), Parīze (Francija)
<http://the.cnam.eu/>
 - Tehnisko prasmju dinamiskā krātuve: datubāze, audiovizuālie un izglītojošie rīki, Ventū pieaugušo izglītības centrs, Provansas-Alpu-Azūra Krasta reģions (Francija)
www.upventoux.org/conservatoire-dynamique-gestes-techniques/
 - Parīzes Valsts arhitektūras skolas materiālu bibliotēka, Valdesēna (Francija)
www.paris-belleville.archi.fr/materiautheque_180
 - Atklājumu komplekts. Materiāli un ēkas Sēnā-Sendenī (Francija)
www.seine-saint-denis.fr/Dispositifs-educatifs-patrimoniaux.html
 - Tradicionālās tautas kultūras elektroniskā enciklopēdija – “HEREIN” (Slovākijas Republika)
www.ludovakultura.sk/index.php?id=11
 - Bijušajā Dieva miera abatijā ierīkotā tradicionālās amatniecības mācību centra materiālu bibliotēka, Amē (Beļģija, Valonija)
www.institutdupatrimoine.be/index.php/missions/metiers-du-patrimoine

Ieteikums K7

Nodrošināt, ka tiek tālāk nodotas zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas tradicionālajos arodos

Darbības piemēri

- Keramikas konkursi, izstādes, konkursu uzvarētāju darbu iepirkšana Rārenas muzeja vajadzībām (vāciski runājošā Beļģija), http://toepfereimuseum.org/en_EN/museum
- Tradicionālo amatu centrs Likas-Seņas županiņā (Horvātija)
- Nacionālais kultūras mantojuma gads 2013 – “HEREIN” (Igaunija)
www.parandiaasta.ee/en
- Mežģiņu skola, Pijanvelē (Francija), www.ladentelledupuy.com/
- Apmācība cilvēkiem, kas atgriežas darba tirgū – senu bronzas artefaktu kopēšana un priekšmetu radīšana Sendenī muzejā (Francija)
www.musee-saint-denis.fr
- “Pro Monumenta” – preventīvi pasākumi, veicot uzturēšanu – “HEREIN” (Slovākijas Republika)
www.promonumenta.sk/
www.pamiatky.sk/sk/page/pro-monumenta
- Amatniecības skola: tautas daiļamatniecības centrs – “HEREIN” (Slovākijas Republika)
www.uluv.sk/sk; craft@uluv.sk
- Tradicionālās amatniecības mācību centri (Eiropas Padomes tīkls)
- “Zentrum fur Restaurierung und Denkmalpflege”, Heršteina (Vācija)
<http://hwk-koblenz.de/index.php?id=75>
- Tradicionālās amatniecības mācību centrs bijušajā Dieva miera abatijā, Amē (Beļģija, Valonija)
www.institutdupatrimoine.be/index.php/missions/metiers-du-patrimoine

- “Centro Albayzin, Escuela Andaluza de Restauración” (Spānija)
www.crnartesia.com/index.php/relaciones-institucionales/132-convenios/193-asociacion-granadina-de-artesanos
- Aviņonas skola (Francija)
www.ecole-avignon.com/
- “REMPART” (Francija)
www.rempart.com/
- Starptautiskais Būvētā mantojuma konservācijas mācību centrs (Rumānija)
www.heritagetraining-banffycastle.org/index.php/en/
- Nacionālā Mantojuma apmācības grupa un konservācijas, reģenerācijas un kopienas attīstības projekti Ziemeļaustrumānglijā, Kambrijā un Nortjorkšīrā (Apvienotā Karaliste)
www.the-nhtg.org.uk/
- “Zentrum für Restaurierung und Denkmalpflege” (Restaurācijas un pieminekļu saglabāšanas centrs), Heršteina (Vācija)
<http://hwk-koblenz.de/index.php?id=372>

Ieteikums K8

Garantēt to speciālistu kompetenci, kas strādā ar sarakstā iekļauto mantojumu

Darbības piemērs

- “Fondazione Villa Fabris, Centro Europeo per i Mestieri del Patrimonio” (Itālija)
www.villafabris.it/it/villa-fabris/
- Kultūras mantojuma izpētes alianse (Vācija)
www.forschungsallianz-kulturerbe.de

Ieteikums K9

Izstrādāt studiju un pētniecības programmas, kas atspoguļo mantojuma nozares vajadzības, un dalīties ar secinājumiem

Darbības piemēri

- Eiropas projekts “Climate for Culture”, kura mērķis ir novērtēt klimata pārmaiņu ietekmi uz kultūras mantojumu
www.climateforculture.eu
- Kopīgas plānošanas iniciatīva “Kultūras mantojums un globālās pārmaiņas”
www.jpi-culturalheritage.eu/
- Nacionālais kultūras mantojuma gads 2013 – “HEREIN” (Igaunija)
www.parandiaasta.ee/en
- Sv. Nikolaja baznīcas Augstā altāra retabla interaktīvās izpētes un konservācijas projekts Tallinā – “HEREIN” (Igaunija)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- “Encatc” (Francija, Eiropa)
www.encatc.org/

- Kultūras ministrijas periodiskais izdevums “Culture et Recherche” (Kultūra un pētījumi) (Francija)
www.culturecommunication.gouv.fr/Politiques-ministerielles/Recherche-Enseignement-superieur-Technologie/La-recherche/La-revue-Culture-et-Recherche
- “Herito” – pētniecība un izdevējdarbība, ICC, Krakova (Polija)
www.herito.pl/en/icc-online-bookshop-regulations
- Eiropas kultūras mantojuma studijas Viadrīnas universitātē, Frankfurte pie Oderes (Vācija)
www.denkmalpflege-viadrina.de

	Ieteikums K10 Veicināt un atbalstīt sakaru tīklu veidošanu
---	---

Darbības piemēri

- “Alianse 3.3”
<http://europeanheritagealliance.eu/about/>
- “Europa Nostra”
www.europanostra.org/
- Starpkultūru saskarsmes centri
www.accr-europe.org/?lang=en
- “HEREIN” tīkls, dialoga un apmaiņas platforma, kas atvieglo, piemēram, sadarbību starp ministrijām un iestādēm, kuras ir atbildīgas par Eiropas mantojuma pārvaldību
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/Herein/Default_en.asp
- FEMP – Eiropas Tradicionālo amatniecības prasmju fonds
www.ecole-avignon.com/fr_FR/Ecole-Avignon/Actualites/Presse/Federation-europeenne-pour-les-Metiers-du-Patrimoine-bati
- “Cultural Heritage counts for Europe” – Eiropas pētniecības projekts, ko veic partneru konsorcijs (ENCATC, RLICC, ICC, koordinators “Europa Nostra”)
http://ec.europa.eu/culture/news/2015/0612-cultural-heritage-counts_en.htm
- Sv. Nikolaja baznīcas Augstā altāra retabla interaktīvās izpētes un konservācijas projekts Tallinā – “HEREIN” (Igaunija)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- Eiropas industriālā mantojuma maršruts (ERIH) (Vācija)
<http://www.erih.net/>

	Ieteikums K11 Pētīt mantojumu kā zināšanu, iedvesmas un radošuma avotu
---	---

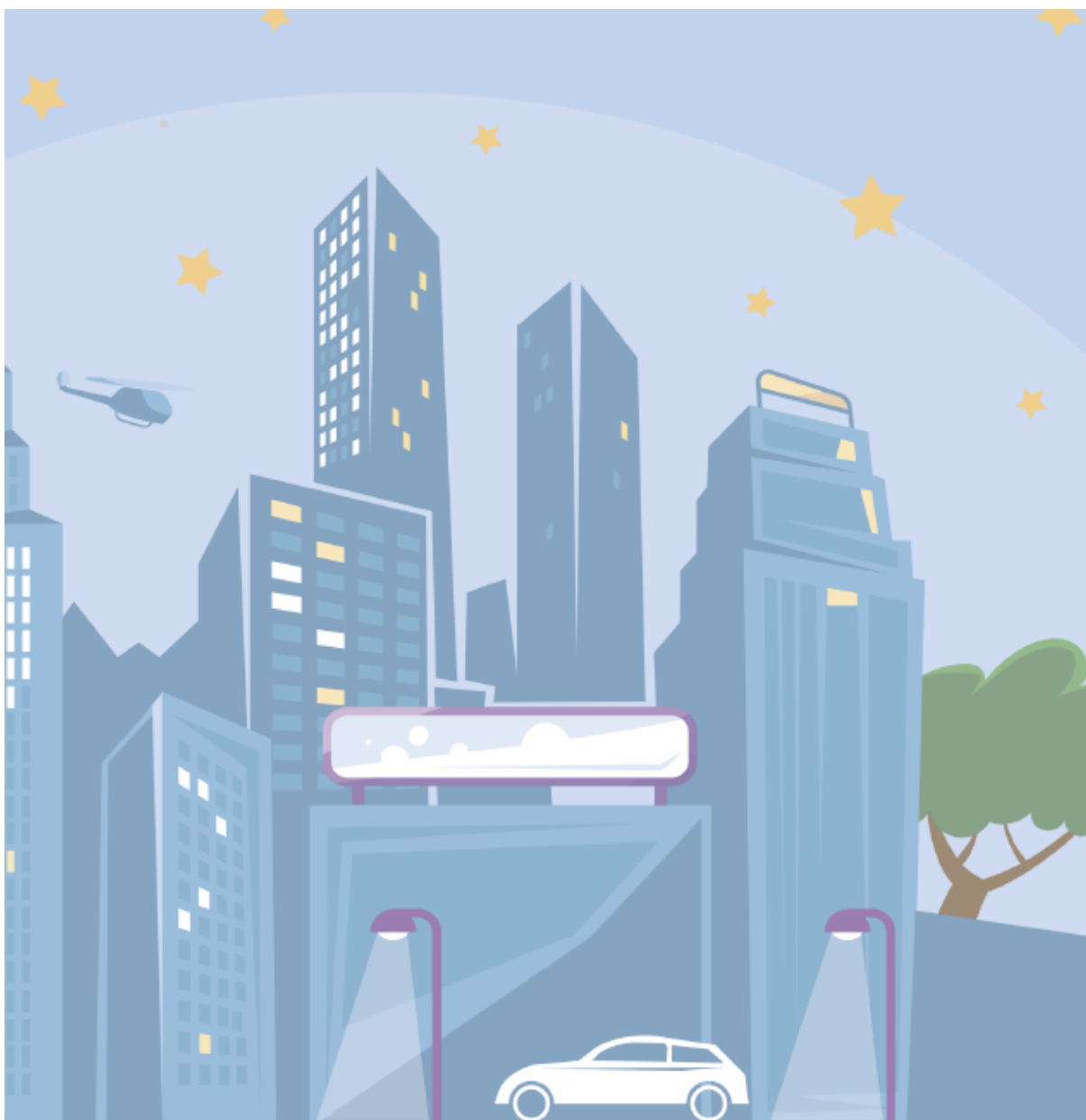
Darbības piemēri

- Oda vertikālei – žonglieris abatijā, Monsenmišela (Francija)
www.mouvement.net/critiques/critiques/spiritualite-du-corps
- Agosta, mazs ciemats netālu no Alakantas – tradicionālā un laikmetīgā keramika

ilgtspējīgas attīstības pieejā kā daļa no zinātniskās izpētes un kopā ar monogrāfiju muzeju, kā arī valsts un starptautiskā līmeņa darbsemināriem (Spānija)
www.museoagost.com/cms/

- Nacionālais kultūras mantojuma gads 2013 – “HEREIN” (Igaunija)
www.parandiaasta.ee/en
- “Schools in the manor” – “HEREIN” (Igaunija)
<http://koolielu.ee/waramu/view/1-7da1a016-1e4e-4ea9-921a-705ce97f40c4>
- Sv. Nikolaja baznīcas Augstā altāra retabla interaktīvās izpētes un konservācijas projekts Tallinā – “HEREIN” (Igaunija)
<http://nigulistemuuseum.ekm.ee/en/on-view/on-view/rode-altarpiece-in-close-up/>
- “Rijks Studio” (“Rijksmuseum Amsterdam”) – radi pats savu mākslas darbu, izmantojot muzeja attēlus (Nīderlande)
www.rijksmuseum.nl/nl/rijksstudio?gclid=CLnQsLD87c0CFQaNGwodrl0FTQ

Šī lapa ar nodomu atstāta tukša; pēdējā vāka iekšpuse.

www.coe.int/strategy21

Strategy21@coe.int

